

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

LICEUL TEORETIC „MIHAI VITEAZUL”

ANSAMBLUL DE DANSURI POPULARE

„BUSUIOCUL”

PAVEL POPA

Preier.....	1
Calendar Cronologic.....	3
Umorul — înțelegere și toleranță.....	10

NICOLAE BĂIEȘU

Obicei popular în sămbăta lui Lazăr.....	6
--	---

NICOLAE DOBROGEANU

Intrarea triumfală a Mântuitorului în Ierusalim.....	6
--	---

RAISA CHISELIȚĂ

Din istoria celor ce trăiesc alături de noi. Către Ziua Internațională a Romilor.....	7
--	---

BIBLIOTECA PUBLICĂ CRICOVA

23 aprilie — Ziua Bibliotecarului.....	8
--	---

NADEJDA GORPIN

Eficiența practicii pedagogice în modelarea specialistului de educație coregrafică.....	9
--	---

DUMITRU PĂSAT

„Limba noastră constituie apogeul creației mateevicene”.....	13
--	----

VARVARA RUSU

Reveniți la baștină cu dor.....	14
---------------------------------	----

Ți-am împletit un Mărțișor.....	14
---------------------------------	----

VASILIȚA MALAI

Leagănul bunicilor... legănuțul tău.....	15
--	----

MARIA BORTĂ

Zilele Operei lui Ion Creangă.....	15
------------------------------------	----

SILVIA CERNIT

Mărțișoare pianistice.....	16
----------------------------	----

LIDIA ZMEU

Alexei Mateevici, poet — flacăra de dor de Țară, Limbă și Credință.....	16
--	----

CLAUDIA GHERMAN

Zilele Ion Creangă în bibliotecile publice a raionului Râșcani.....	17
---	----

NELLY BEREZOVSKI

„Fântâna dorului”.....	18
------------------------	----

NADEJDA CUCU

Să cânti din suflet nu numai pentru tine.....	18
---	----

COLECTIVUL BPR DROCHIA

Anul Iulian Filip la Drochia.....	19
-----------------------------------	----

SILVIA CIOBANU

Roagă-te.....	19
---------------	----

TUDOR JOSANU

O răstignire în memoria celor reperați.....	20
---	----

Săptămâna lui Grigore Vieru la Călărași.....	21
--	----

ZINONA BUTUCEL

Imagini despre dirijorul Vasile Panainte și „Tinerii Rapsozi”.....	22
--	----

SERGIU CUMĂTRENCU

Bărbații din raionul Șoldănești s-au depășit pe sine.....	23
---	----

CONSTANTIN BODIU

Un împătimit al muzicii populare.....	24
---------------------------------------	----

ION DOMENCO

Nina Josu: „Am venit acasă și aici mă simt cel mai bine”.....	25
---	----

TATIANA LEȘAN

„Omul născut sub steaua norocoasă a copilăriei”.....	26
--	----

VICTOR GHILAȘ

Dicționar de etnomuzicologie.....	27
-----------------------------------	----

ȘTEFAN SOFRONOVICI

Durerea despărțirii. În memoria Tatianei Sofronovici.....	29
---	----

ANDREI TAMAZLĂCARU

Colinde pascale.....	30
----------------------	----

*„Omul născut
sub steaua norocoasă a copilăriei”*

PROIECTUL „**REALITĂȚI CULTURALE**”
nr. 4 (22) aprilie 2013

Adresa: mun. Chișinău, str. București,
68, of. 313, 314
Tel.: (+373 22) 20-25-53
Mob.: (069) 39 24 98 (redacția)
Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: popapavel55@gmail.com
notografprim@gmail.com

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa,
redactor-șef
Ion Bălțeanu,
Uniunea Meșterilor Populari
din Moldova
dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național de Etnogra-
fie și Istorie Naturală

dr. Victor Ghilaș,
Academia de Științe
a Moldovei
Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova
Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic
al Ministerului Culturii

Mariana Cocieru,
Academia de Științe
a Moldovei
Claudia Șerșun,
Secția Cultură Iaoveni
Cristian Șarban,
design, tehnoredactare

Editura „Notograf Prim” s.r.l. / Tipografia F.E.P. **Grafema Libris s.r.l**

Preier

(simboluri și semnificații)

„Iubirea nu e doar un zâmbet, nu e doar o floare.
Iubirea e un suflet rănit și apoi vindecăt de altul...”
(Octavian Paler)

Numele lunii aprilie are rădăcini în latinescul: *Aprilis* și vine de la cuvântul *ape-rio ire* = a deschide, deschizător de vreme bună, de miez de primăvară, de An Nou Pastoral, de muguri și de flori. „Într-o altă variantă, se presupune că denumirea de aprilie ar avea la bază numele grecesc al zeiței Afrodita, „Aphros”, sau cel etrusc, Apru, cu atât mai mult cu cât luna aprilie era dedicată în Roma antică zeității frumuseții, al cărui festival (Festum Veneris et Fortunae Virilis) se desfășura în cea dintâi zi a acestei luni”.[1.]

Până la anul 700 î.Hr., luna aprilie era a doua lună a anului în calendarul roman și avea 29 de zile. Iulius Cezar a introdus calendarul iulian în 45 î.Hr., luni aprilie i-a revenit 30 de zile fiind a patra lună a anului.

La noi, lunii aprilie i se mai zice Prier.

Despre Prier poporul a creat mai multe legende. Într-o legendă se povestește:

„Erau odata doi frați: unul bogat iar altul, sărac. Celui bogat îi mergea foarte bine (...) Cel sărac, însă, o ducea de pe o zi pe alta, ca vai de dânsul. Într-un an, și anume în revărsatul zilei de Paști, s-a sculat cel sărac și a ieșit afară ca să-și caute câteva vreascuri spre a-și atăța focul. Odată întors acasă cu vreascurile, dă peste altă nevoie: n-avea cu ce să le aprindă (...). Pe când stătea el așa dus pe gânduri, zărește deodată pe fereastră un foc mare, arzând pe vârful dealului. Pornește degrabă spre dânsul și, ajuns acolo, dă peste 12 oameni care se încălzeau la foc.

— Buna dimineața și Hristos a înviat, oameni buni!

— **Mulțămim d-tale! – răspunseră aceștia. Da ce vânt te-a abătut pe la noi așa de dimineață și tocmai în ziua de Paști?**

— D-apoi am venit să-mi dați un pic de foc.

— **Ți-om da, dragul meu, dar spune-ne mai întâi, care lună-i cea mai rea peste an?**

— Apoi de, - răspunse săracul - unii oameni zic că luna lui Prier ar fi cea mai rea, dar mie toate mi-s totuna de bune!

Atunci îi zise omul:

— Ține poala cămeșii să-ți dau foc!

Săracul, auzind cuvintele acestea, începu a tremura de frică, temându-se că-i va arde și cămeșa și va rămâne gol ca napul. Dar nu se puse de pricină, ținu cămeșa și omul îi puse o lopată de jăratic în poală, zicându-i că, după ce va ajunge acasă, să-l împăștie prin ogradă și prin grădină.

Săracul făcu așa, după cum i se spusese (...) Nu mult după aceasta, iată că una din fete strigă plină de bucurie:

— Tată, tată! Vai, ce de vite mai avem noi! ...Ieșind omul afară, văzu și el minunăția: ograda era plină de boi, vaci, cai, oi și tot felul de animale.

Văzând toate astea și o copilă de-a frăține-său, merse în casă și zise:

— **Tată, oare de unde are uncheșul meu atâtea vite, că e plină ograda și grădina?**

Ieșind cel bogat afară îl întrebă pe frate-sau de unde are atâtea vite. Săracul îi spune toată povestea și bogatul îi ia degrabă o manta mare pe spate și se duce și el la focul de pe deal. Când ajunge acolo, fără a da „buna dimineață”, zice:

— Oameni buni, dați-mi o țără de foc, că mi s-a stins!

— Ți-om da, dar mai întâi să ne spui care lună-i cea mai rea de peste an!

— Apoi de, toate lunile peste an îs bune, dar luna lui Prier, vai, Doamne, că scârnavă-i, amu' plouă, amu' e pâclă, amu' ninge, și mai toate oile pier. Nu degeaba a zis cine a zis că: „Prier priește / Da' și jupește”.

Atunci se sculă Prier mânios, căci oamenii aceia erau cele 12 luni de peste an, și-i zise răstit:

— Ține poala de la manta!

Bogatul întinse poala și Prier îi puse doua lopeți de foc într-însa.

— Mai pune una, zise bogatul.

PAVEL POPA
Institutul de Filologie al AȘM

Prier îi mai puse o lopată.

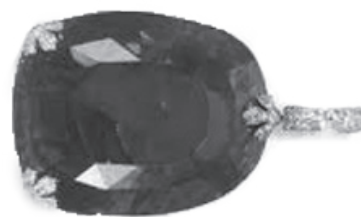
Bucuros, bogatul se întoarse cu focul acasă, îl turna prin grădină, ogradă, grajd, șură, apoi se băga în casă în buna nădejde că și el va căpăta, dacă nu mai multe, apoi măcar tot atâtea vite ca și frate-său. Iată însă că nu mult după aceasta, întrând copila sa în casă, îi spuse că șura, grajdul și toate celelalte acareturi de pe lângă casă, ard. Așa a pățit bogatul cel lacom și mândru!” (S. Fl. Marian).[2].

Pietrele

Diamantul. Se crede că un inel de logodnă cu diamant, așezat de către un pretendent pe degetul unei femei, îi dăruiește acesteia capacitatea instinctivă de a ști dacă pețitorul este bărbatul care i se potrivește. Pe de altă parte, diamantul este cadoul tradițional pentru a săzizeca aniversare a căsătoriei.

Safirul. Se presupune, că safirul își concentrează energiile vindecătoare asupra oricărui om, chiar dacă el nu conștientizează aceasta. O străveche tradiție spune că, Moise a primit cele zeci

porunci înscrise pe o piatră de safir, fapt ce îi conferă acestuia o sacralitate rară pietrelor prețioase. Datorită acestui aspect, safirul a fost considerat piatră divină.

Florile

Margareta — *lacrimile Fecioarei Maria, au fost asociate în antichitate cu zeița Venus, și sunt folosite până în zilele noastre pentru ghicitul destinului îndrăgostiților prin ruperea petalelor conform ritualului „mă iubește /nu mă iubește”.*

Liliacul

„Într-o legendă se spune că florile de liliac apar atunci când primăvara alungă zăpada de pe câmpuri și înalță soarele în tăriile cerului, alături de curcubeu. Primăvara împletește apoi razele soarelui cu cele ale curcubeului și începe să le arunce pe pământ. Atunci când primăvara ajunge în nord, în ținuturile scandinave, mai rămân numai culorile alb și violet, așa că le presoară asupra unor mici tufșuri cu flori minuscule, în acest fel apărând florile de liliac. O altă străveche legendă grecească povestește cum tânărul Pan, zeul pădurilor și câmpiilor, a întâlnit-o în zorii unei zile pe frumoasa nimfă Syrinx. El i-a admirat grația și perfecțiunea trăsăturilor și s-a decis să îi vorbească, însă, speriată, nimfa a dat bir cu fugiții.

Pan a încercat să o urmărească, dar ea s-a transformat dintr-o dată într-un tufiș parfumat de liliac. Pan, îndurerat, a izbucnit în lacrimi și apoi a început să colinde pădurile, făcând bine tuturor celor pe care îi întâlnea. În acest fel, Syrinx a devenit numele latin al florii de liliac. [3].

Liliacul este floarea nunților și aniversărilor, a petrecerilor în aer liber. Pentru că un arbust de liliac are o viață destul de lungă, el mai semnifică tradiția, familia, moștenirea spirituală putând fi dăruit mamei, părinților și rudelor. [4].

Bujorul

Legenda bujorului spune ceva de Pa-eon - vrăciul care i-a vindecat pe Ares și pe Hades, atrăgând asupra sa mânia zeilor din Olimp, care, din răzbunare l-au transformat pe vrăci în însăși floarea folosită la vindecarea celor doi. [5].

Bujorul (*Peonia officinalis*) de câmp sau de grădină se asociază sângelui, renașterii (mitul lui Attis sau Adonis), vieții, frumuseții musculare. La noi, „în scaldarea copilului nou născut, dacă e băiat, se pune bujor, ca să fie rumen cu bujorul” (Candrea, Folclorul medical, p. 53). [6.]

Copacii

Nucul este arborele regalității și profeției. Anticii credeau că nucile sunt un dar adus de către zei. Atât în antichitate cât și în Evul Mediu, nucul era considerat

un copac sacru pentru spiritele nopții și vrăjitoare. În Roma antică, nucul era un simbol al nopții și întinericului.

Arțarul simbolizează echilibrul, speranța, simțul practic și este înzestrat cu darul de a aduce succes și belșug.

Primăvara plutește în aer ca un inger păzitor al civilizației și ne transmite prețioase sentimente de dragoste, de a trăi, ne face să credem în renașterea omenirii, în învierea naturii, în minuni, în noi relații de dragoste, datorate dorinței noastre de a iubi...de a trai...

Cu mult drag vă invit să sărbătorim venirea Primăverii – Zeița sufletului omenesc și ziua de 1 Martie aducând viața, dragostea, omenia în sufletele noastre.

„Niciodată să nu tai un copac în timpul iernii. Niciodată să nu iei o decizie negativă în timpul josnic. Niciodată să nu iei cele mai importante decizii ale tale când ești în cea mai proastă stare de dispoziție. Așteaptă. Ai răbdare. Furtuna va trece. Primăvara va veni.” (Robert Schuller)

Bibliografia:

1. <http://godesdiana88sex1.blogspot.com/2010/04/simbolurile-lunii-aprilie.html>
2. <http://jurnalul.ro/vechiul-site/calendar/luna-lui-prier-florariu-si-traista-n-bat-608780.html>
3. <http://godesdiana88sex1.blogspot.com/2009/04/legendele-liliacului.htm>
4. http://www.gradinamea.ro/Simbolismul_florilor_de_liliac_8642_536_1.html
5. <http://casasigradina.ele.ro/Plante/Florile-lunii-aprilie.html>
6. Ivan Evseev, Dicționar de Simboluri și Arhetipuri Culturale, Editura „Amarcord”, Timișoara, 1994, p.26, 27

Calendar Cronologic

1 aprilie

Ziua Internațională a Păsărilor.

Ziua Umorului.

2 aprilie

Ziua Internațională a Cărții pentru Copii.

4 aprilie

1941

Grigore Grigoriu s-a născut la Căușeni, actor de teatru și cinema. Artist Emerit (1979). Debutază ca actor în anul 1960 la Teatrul dramatic „Vasile Alecsandri” din Bălți, apoi actor la teatrul televizat „Dialog” (1966-1969) și la Teatrul „Luceafărul” (1969-1976), iar din 1976 lucrează la Studioul „Moldova film”. Debutază în cinematografie în anul 1966 în „Poenele Roșii”, „Gustul pâinii” ș.a., talentul lui este dezvăluit plenar în filmele „Lăutarii” (1971), „Șatra urcă spre cer” (1975), „Ana Pavlova” (1983).

5 aprilie

1932

Dumitru Goia, s-a născut în s. Sângereia Veche, astăzi or. Sângerei, dirijor, muzicolog. Artist Emerit din R. Moldova. A absolvit Școala de muzică „Ștefan Neaga” (1961) și Conservatorul de Stat din Sanct Petersburg (1966). Din 1972 dirijor la Teatrul de Operă și Balet, concomitent – pedagog la Institutul de Arte „G. Musicescu” din Chișinău. În 1978-1979 se perfecționează ca dirijor la Viena. Din 1979 – conducător artistic și prim dirijor al orchestrei simfonice a Filarmonicii de Stat din Moldova.

6 aprilie

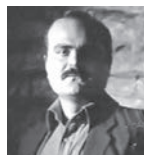
1950

Interpreta **Galina Pâslaru** s-a născut în anul 1950, la 6 aprilie în s. Recea, Râșcani. A absolvit Colegiul Muzical Pedagogic din or. Soroca (1970), Institutul de Stat al Artelor „G. Musicescu” (1976), a cântat în orchestra de muzică populară „Leana” a Uniunii Muzicienilor (1974-1978). A obținut premiul I la Festivalul Internațional de Folclor „Dunărea-75”, laureată a Festivalului internațional de creație populară, or. Moscova (1976), a Festivalului „Cântați cu noi” (1980), medalia Sindicatelor Unionale pentru succese deosebite. În 1978 este inclusă în Cartea de Aur a talentelor din R. Moldova, cântă în orchestra „Ciocârlia” (1978-1980), din 1980 și până în prezent este solistă în ansamblul „Tălăncuța”. În 1984 i se conferă titlul Eminent al Culturii din R. Moldova, în 1990 – Maestru în Artă.

7 aprilie

1954

Ion Aldea Teodorovici s-a născut la 7 aprilie 1954 în or. Leova - d. 29 octombrie 1992, Coșereni, România. A fost compozitor și cântăreț din R. Moldova.

8 aprilie

Ziua Internațională a Romilor.

9 aprilie

1933 Folcloristul **Gheorghe Spătaru** s-a născut la 9 aprilie 1933 în s. Horbova-Herța, reg. Cernăuți. A făcut studii la Universitatea de Stat a Moldovei (1956-1961); a fost deportat și represat; cercetător la institutele de specialitate ale Academiei de Științe a Moldovei; volume: „Drama populară, moldovenească”, (1976); „Drama populară moldovenească”, (1980); „În lumea teatrului popular” (1984).

12 aprilie

1958

S-a născut doamna **Claudia Șerșun**, șeful Secției de Cultură a raionului Ialoveni, interpretă de muzică populară

13 aprilie

1914

Bogdan Istru s-a născut la 13 aprilie 1914 în s. Pistruieni-Orhei. A editat volume: „Blestem” (1937); „Moartea vulturului” (1938). Poezia postbelică este adunată în „Scrieri”, vol. I-II (1971) și „Pasărea albastră” (1991). A studiat la Universitatea din București, a deținut mai multe posturi birocratice: locțiitor al președintelui Sovietului Miniștrilor al RSSM (1947-1951); președinte al Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor (1945-1946), (1955-1958); redactor-șef al revistelor „Scânleia leninislă” (1946-1947); și Nislrul (1966-1971); laureat al Premiului de Stat republican, Scriitor al Poporului, deputat al Sovietului Suprem al URSS și RSSM, deținător al ordinului Lenin ș.a

15 aprilie

Ziua Internațională a Culturii.

18 aprilie

1932

Spiridon Mocanu s-a născut în or. Cahul, dansator, Artist al Poporului (1955). A absolvit secția de coregrafie a Școlii de muzică „Ștefan Neagă” din Chișinău (1966). Din anul 1949 - artist în Ansamblul de dansuri

populare „Joc”, unul dintre principalii soliști. S-a remarcat în deosebi în dansurile comice, umoristice și în scenele coregrafice populare „Baba mea”, „Badea Macovei”, „Păcală”, „M-am pornit la Chișinău”, „Chiriac”, „Logodna” ș.a. Laureat al festivalurilor mondiale ale tineretului și studenților - IV, București (1953), și VI, Moscova (1957). În 1970 a fost decorat cu Premiul de Stat al Moldovei.

20 aprilie

1856 Costache Parno s-a născut în or. Bălți, renumit lăutar. A învățat să cânte la vioară la lăutarul A. Lemiș. A condus orchestră de muzică populară din 18 muzicanți - violi, contrabas, instrumente de suflat de lemn și de alamă, instrumente de percuție, introducând în componența ei viola și cornul. În repertoriul Lăutarului erau doine, jocuri populare moldovenești. C. Parno și elevii săi cântau pe note. A predat vioara la școala de muzică din Bălți, conducând și fanfara școlii. Printre elevii lui Parno a fost și lăutarul Teodor Moraru.

1942 Mihai Gârnu s-a născut în s. Lărguța, Cantemir, actor de teatru. Artist Emerit (1981). A absolvit Institutul de Stat al Artelor „G. Musicescu” din Chișinău (1964), a activat la Teatrul „V. Alecsandri” din Bălți și la Teatrul „M. Eminescu” din Chișinău. A interpretat peste 60 de roluri.

1948 **Ion Josan** s-a născut în s. Tănătari, Căușeni, violoncelist și pedagog, Artist Emerit (1983). A absolvit Institutul de Arte din Alma-Ata (1972), aspirantura la Conservatorul „P. I. Ciaikovski” din Moscova (1979). A fost artist al orchestrei „Folclor” (1967-1969), pedagog la Școala de muzică din Kazahstan (1969-1977), din 1977 solist al Filarmonicii de Stat din Moldova, profesor la Institutul de Stat al Artelor „G. Musicescu” din Chișinău.

1950 **Cântăreața Suzana Popescu** s-a născut în anul 1950 la 20 aprilie în s. Obileni, Lăpușna. Absolvește Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga” (1972-1978). 1969-1970 și 1978-1983 – cântăreață în Capela corală „Doina”; 1978-1979 – metodistă la Secția raională de Cultură Cimișlia; 1983-1984 – cântăreață în Ansamblul „Adjara” din Georgia; Din 1983 – artistă la Teatrul de Operă și Balet din Chișinău, concomitent activează în ansamblul „Tălăncuța”; 1985 – membru al Uniunii Muzicienilor și oamenilor de teatru; 1988 – laureată a Festivalului internațional de folclor de la Moscova; 1989 – laureată a Festivalului concurs „Tamara Ciobanu”; 1990 – laureată a Concursului radiotelevizat „Cântați cu noi”; 2010 – i se conferă titlul onorific „Maestru în Artă”.

22 aprilie

1937 **Dumitru Cara-Ciobanu** s-a născut în s. Novosiolovscoe, Reni, actor, Artist Emerit (1967). A absolvit studiul moldovenesc de pe lângă Școala teatrală „B. V. Șciukin” din Moscova (1960). Din 1960 a jucat la Teatrul „Luceafărul” unde a creat o samă de roluri importante.

23 aprilie

Ziua Bibliotecarului

Ziua Mondială a Cărții și a Dreptului de Autor.

1905 **Șico Aranov** s-a născut în or. Tatarbuniar, compozitor, dirijor de orchestră. Artist al Poporului, conducător artistic al Orchestrei de estradă din Moldova (1940-1945), al Orchestrei de jaz „Bucuria” (1956-1963) și al Orchestrei de estradă a radiodifuziunii moldovenești (1964-1966). A compus peste 200 de cântece și melodii, 12 fantezii, 8 suite pentru orchestră, a prelucrat melodii folclorice. Decorat cu ordinal „Insigna de Onoare”.

1927 **Cântărețul Gheorghe Eșanu** s-a născut în mun. Bălți, Artist al Poporului (1966). A fost solist al Capelei corale „Doina” (1952) și al Orchestrei de muzică populară „Fluieraș” (1953-1979). A interpretat cântece populare moldovenești, române, cântece de autori. Laureat al celui de-al IV-lea Festival mondial al tineretului și studenților de la Moscova (1957), decorat cu Ordinul „Drapelul Roșu de Muncă”.

24 aprilie

1808 **Constantin Negruzzi** s-a născut în Trifeștii Vechi (astăzi Hermeziu), din apropierea Prutului, lângă Iași, și-a început învățătura în greacă, iar românește învață singur. Izbucnind revoluția din 1821, a fugit în Basarabia cu tatăl său. La Chișinău face cunoștință cu poetul rus Pușkin. Din această perioadă datează primele sale încercări literare: „Zăbavele mele din Basarabia în anii 1821, 1822”. Publică traduceri de poezii și nuvele. Ales, în 1837, deputat de Iași, apoi director al teatrului. În 1840 - primar al or. Iași. Debutează cu traducerea poeziei „Șalul negru” după A. Pușkin, apoi ale lui Antioh Cantemir, din rusește. A scris și poezii originale, cea mai însemnată - Aprodul Purice. S-a ocupat și de teatru. A tradus din franceză și a scris lucrări originale: „Cărlanii” (1857) și „Muza de la Burdujeni” (1850). Se stinge din viață la 24 august 1868, este înmormântat în cimitirul din Trifeștii Vechi.

1956 S-a născut doamna **Eugenia Baroncea**, șeful Secției de Cultură a raionului Ungheni

1963 **Tudor Ungureanu** s-a născut la 24 aprilie 1963 în s. Căpriană, Strășeni. A absolvit școala medie din sat (1970-1980), Institutul de Stat al Artelor „G. Musicescu” (1980-1984), tot în această perioadă membrul al ansamblului „Tălăncuța”, din 1985 până în prezent staroste și cobzar al grupului etnofolcloric „Ștefan Vodă”. În 1992 înființează Fundația Culturală „Căpriană” și lansează ideea creării Centrului Cultural Monastic „Căpriană”. A pus începutul a 4 festivaluri: 13 ianuarie – Festivalul obiceiurilor de iarnă „Ziua Sfântului Vasile”; 1 mai – Ion Vatamanu, „Să mă chemați să vă cânt” – Festival al poeziei și cântecului patriotic; 2 iulie – „La poartă la Ștefan Vodă”; 28 august – Hramul mănăstirii Căpriană – Festival folcloric „Căpriană”; 2004 – lansează antologia „La poartă la Ștefan Vodă”, carte, CD și DVD; Din 2006 este colaborator la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală; 2009 – posterul „Grigore Vieru – la mănăstirea Căpriană”; 2010 – i se decernează titlul de Artist al Poporului.

26 aprilie

Ziua Mondială a Proprietății Intelectuale

27 aprilie

Ziua Drapelului de Stat al Republicii Moldova

28 aprilie

Actrița **Viorica Chircă** s-a născut în or. Chișinău, Artistă a Poporului (1983). A absolvit Institutul de Stat al Artelor „G. Musicescu” din Chișinău (1963), din 1961 lucrează la Teatrul „M. Eminescu”. A debutat în rolul Soficăi din drama „Casa nare” (1962), a interpretat zeci de roluri cu o măiestrie strălucită.

29 aprilie

Ziua Internațională a Dansului

1934 **Serghei Lunchevici** s-a născut în or. Chișinău. A fost unul din cei mai importanți violoniști și dirijori din a 2-a jumătate a secolul XX din R. Moldova. După ce a absolvit studiile la Academia de Muzică „G. Musicescu” din Chișinău (1952-1957) a activat ca violonist în orchestra simfonică a Filarmonicii din Chișinău. Din 1958 devine prim violonist și dirijor al orchestrei de muzică populară „Fluieraș”. A fost protagonist în rolul principal al lui Toma Alistar din filmul „Lăutarii”. Laureat al Premiului de Stat al RSSM (1967), Artist al Poporului din RSSM (1966), Artist al Poporului din URSS (1976), „Ordinul Republicii” (1993).

1948 **Eugen Sandu** s-a născut în or. Chișinău, dansator, Artist Emerit din 1972. A absolvit Școala coregrafică din or. Moscova (1966). Din 1966 este interpret în Ansamblul de dansuri populare „Joc” înzestrat cu înalte calități însoțite de capacitatea de a pătrunde în specificul artei dansului popular. Pedagog repetitor la ansamblul „Joc”.

Obicei popular în sâmbăta lui Lazăr

NICOLAE BĂIEȘU,
doctor habilitat în filologie,
profesor universitar

Cel mai original și, totodată mai tipic obicei popular ce ține de sâmbăta dinaintea Floriilor a fost, iar pe alocuri este și astăzi (la sudul Basarabiei) - Lăzărelul.

Iată doar câteva trăsături. Bunăoară, în satul Frecăței din raionul Reni, regiunea Odesa, în sâmbăta lui Lazăr umblă și în zilele noastre pe la case câte trei fete de 6-12 ani. Două din ele sunt îmbrăcate în „mireasă” și „mire”. În curte, ele dansează, lent, după melodia cântecului specific Lăzărelului, care este interpretat de a treia fetiță, îmbrăcată în haine obișnuite.

În același sat umblă cu Lăzărelul și fete mai multe, adunate în grup. Dansul lor constă în deplasarea înainte și în urmă, cu pași mărunți, în linie ori în semicerc.

În localitatea Giurgiulești din județul Cahul fetele care participau la Lăzărel erau îmbrăcate în haine obișnuite, pe când cea care executa jocul avea pe cap o șalină neagră, dată pe ochi, ca la vară să fie spicul grâului mășcat și să nu pălească

pâinea. Alte fete se îmbrăcau în „cămăși albe din pânză de casă”, cusute în formă de ie și cu pestelci țesute, puse dinainte și din urmă. Unele fete aveau în mâini batis-te, pe care le mișcau pe deasupra capului în timpul când dansau, săltând ba într-un picior, ba în altul.

Pentru executarea Lăzărelului în curtea casei fetele primeau în dar ouă albe (nevopsite), făină, bani mărunți ș.a.

Tot la Giurgiulești, când primeau făină, unele fete rostogoleau sita ori ciurul prin curtea gazdelor. Dacă sita cădea cu gura în sus, se considera că va fi un an rodnic, și invers: dacă nimerea cu gura în jos, va fi secetă.

În unele sate, cum este Erdec Burnu (azi Utconosovca), raionul Ismail „mireasa” și „mirele” au dispărut din cadrul obiceiului. În situația aceasta umblau numai câte două fete, cu pestelci dinainte și din urmă, care cântau și dansau. Ele umblau cu Lăzărelul până aproape de amiază, apoi se duceau acasă la una din ele și împărțeau între ele ce au câștigat.

Umblatul prin sat în grupuri, urările de sănătate, primirea darurilor ș.a. sunt elemente ce denotă caracterul de colindă al obiceiului Lăzărelul. Folcloristul Ovidiu Bârlea observă că tradiția Lăzărelu-

lui „s-a modelat după cel al colindatului propriu-zis, atât doar că ceata este alcătuită numai din fete” (O. Bârlea, Folclorul românesc, I, 1981, p. 403). Îmbinarea textului verbal cu cântecul, dansul, costumația (de „mireasă”, „mire”) sunt dovezi că avem de față, totodată și o reprezentație teatrală populară.

În deceniile postbelice obiceiul Lăzărelului în Basarabia, ca și în alte zone la români, a degenerat mult, pe alocuri chiar a dispărut.

Totuși, acest frumos obicei mai dăinuie și astăzi, în unele sate, chiar renăscând la o nouă viață. În acest sens este mare contribuția festivalului Duminica la Florii, inițiat la sudul Moldovei cu câțiva ani în urmă de către pedagogul și etnograful Valeriu Chiper. Folclorista Maria Mocanu afirmă că, datorită festivalului, obiceiul s-a extins deja pe o rază destul de mare, copiii umblând cu colinda Lăzărelului pe la casele gospodarilor din Cășlița – Prut, Slobizia Mare, Giurgiulești și din alte sate.

Intrarea triumfală a Mântuitorului în Ierusalim

În era creștinismului, anume în secolul IV, sărbătoarea păgână de primăvară a florilor a fost acceptată de către biserică, fiind adoptată la ultima duminică a Postului Mare și închinând-o amintirii evenimentului biblic al intrării triumfale a lui Iisus Hristos în vechiul oraș Ierusalim.

Tradiția creștină spune că în preajma sărbătorii Paștelui evreilor mulți iudei veniseră la Ierusalim pentru a lua parte la prăznuire. Unii dintre aceștia erau locuitori ai Betaniei, unde Iisus l-a înviat pe Lazăr în a patra zi după moarte; erau și dintre cei

mulți pe care Mântuitorul, în pustiu îi săturase cu cinci pâini și doi pești; veniseră încoace și oameni șchiopi, orbi și alți bolnavi pe care-i tămăduiseră Iisus. Toți au venit să-l vadă pe binefăcător. Printre cei sosiți la întâmpinare erau și mulți copii, cu inimile lor curate și nevinovate.

Se adunase la Ierusalim multă lume și pentru că sosirea aici a lui Iisus era prevestită și așteptată de câțiva ani; el era imaginat ca o nouă putere, ca un nou împărat. De atâta se zice că la intrarea Mântuitorului în oraș întreaga cetate s-a cutremurat (Matei, 21, 10).

O mare tristețe apăruse pe fața lui Iisus, când până a ajunge la Ierusalim, a privit cetatea de Muntele Măslinilor. El a cuprins cu gândul său tot trecutul, precum și soarta jalnică a orașului pe viitor. Atunci Iisus a zis către cetate: „Vor veni zile peste tine când dușmanii tăi vor săpa șanț în jurul tău și te vor strâmtora din toate părțile. Și te vor face una cu pământul și pe fiii tăi care sunt în tine și nu vor lăsa în tine păiatră pe piatră” (Luca, 19,43-44). Profeția aceasta s-a împlinit în anul 70 d. Hr., când Ierusalimul a fost încercuit de către oști romane și distrus, încât într-adevăr n-a rămas „piatră pe piatră”.

La intrarea în Ierusalim Mântuitorul a fost întâmpinat într-un mod deosebit, sărbătoresc. A fost unicul moment în viața lui Iisus pe pământ, când a încetat să fie primit ca un împărat. Întâmpinarea a fost solemnă, dar, totodată și modestă. N-a intrat în oraș în car de triumf, înconjurat de oști, cu arme strălucitoare, ci a intrat smerit, blând, dumnezeiește.

Venind dinspre Betania, unde-l înviase pe Lazăr, urmat fiind de ucenici, Iisus a intrat în Ierusalim călare pe un măgăruș (semn al blândeții și păcii). Despre momentul acesta citim în Evanghelia după Matei: „Când s-a apropiat de Ierusalim, (...) Iisus a trimis pe doi ucenici, zicându-le: Mergeți în satul care este înaintea voastră și îndată veți găsi o asină legată și un mânz cu ea; dezlegați-o și aduceți-o la Mine. Și dacă va zice cineva ceva, veți spune că-i trebuie Domnului și le va trimite îndată. (...) Mergând, deci, ucenicii și făcând după cum le poruncit Iisus, au adus asina și mânzul și deasupra lor și-au pus vieșmintele, iar El s-a așezat peste ele”.

Poporul l-a întâmpinat pe Iisus ca pe un mare conducător mult așteptat. „Cei mai mulți din mulțime își așterneau hainele pe cale, iar alții tăiau ramuri din copaci și le așterneau pe cale” (Matei, 21,8). Erau ramuri de finic (sau palmier) – simbol al bucuriei și închinării. „Mulțimile care mergeau înaintea lui care

veneau după El strigau, zicând: Osana (ce este un cuvânt de laudă, de preamărire – N.B.). Fiului lui David; binecuvântat este Cel ce vine în numele Domnului” (Matei, 21, 9-11).

Însă venirea Mântuitorului i-a îngrijorat și mai mult pe arhierii, farisei și cărturari. Iisus știa de intențiile rele ale dușmanilor săi, dar nu se ferea, dându-și seama de menirea sa dumnezeiască.

NICOLAE DOBROGEANU

Din istoria celor ce trăiesc alături de noi

Către Ziua Internațională a Romilor

Conform recensământului din 2009, în or. Soroca locuiau 3200 de romi, iar în tot raionul Soroca peste 10.000. Partea din deal a or. Soroca este considerată neoficial capitala Țiganilor sau cum le place lor mai mult - a romilor. Acest cartier a devenit un obiectiv turistic, care atrage tot mai mulți turiști. Dar de unde vin romii? Am studiat multe documente și vreau să vă prezint unele date.

Cronologie: 1000 – Țiganii ajung în Imperiul Bizantin; 1300 – Întrarea Țiganilor în Europa; 1445 – Domnitorul Vlad Țepeș aduce în Țara Românească 12.000 de oameni – despre care se spunea că „arată ca niște egipteni”; 1471 – Ștefan cel Mare aduce în Moldova 17.000

de Țigani. În Elvetia se dau primele legi antițigănești; 1834 – Domnitorul Alexandru Ghica eliberează toți Țiganii din Țara Românească; 1844 și 1847 – Bisericele Moldovei și Valahiei își eliberează robii; 1856 – Sclavia este abolită în Principatele Române. Anul marchează începutul unei mari migrații spre vest; 1972 – Uniunea Internațională a Rromilor devine membră a Consiliului European; 1979 – Uniunea Internațională a Rromilor devine membră cu statut consultativ în cadrul UNESCO; 1985 – Phralilpe (Frăția), prima organizație a Țiganilor, aprobată oficial de un guvern, se constituie în România; 1986 – Uniunea Internațională a Rromilor devine membră a UNICEF;

1997 – Ceferino Jimenez Malla este primul Țigan canonizat din istoria Bisericii catolice.

Știați că Țiganii...

Timp de secole, Țiganii din Țările Române au jucat cel puțin două roluri foarte importante în viața economică: comercianți – în special nomazii și vânzătorii ambulanți și robii, sclavi romi care făceau obiectul tranzacțiilor în această calitate. Potrivit documentelor istorice, robii Țigani au fost tranzacționați la sud de Carpați timp de 500 de ani. În Gorj, cel mai mare proprietar de robi Țigani la jumătatea mileniului doi era Mănăstirea Tismana.

Timp de cinci secole strămoșii romilor de astăzi au fost robi.

Pe vremuri, robii țigani, pentru că așa i-a cunoscut istoria, contribuiau la starea financiară a stăpânilor, vânzarea lor fiind de multe ori cea mai la îndemână modalitate de a stinge o datorie sau de a se răscumpăra din sclavia turcească sau tătărească. Țiganii robi sunt vânduți, dăruți la cununie ca zestre, dați pomană la mănăstire pentru a le fi amintite stăpânilor la slujbe, sunt schimbați pe animale, pentru „nădragi de postav”, dați „cap pentru cap” la eliberarea din rumânie, iar în cazul în care nu se vor supune și „vor umbla de capetele lor, cu semetie, să-i bată mult”, cum glăsuiesc documentele.

Despre meseriile țăganilor

Țiganii întrebuințați în serviciul domestic al stăpânilor lor se numeau „vătrași”, meșteșugarii care umblau prin țară ca nomazi purtau numele de ursari, lăeți, modorani etc. Se mai deosebeau după profesii, fiecare având o strictă autonomie. Țiganii boierești, de pildă, nu

aveau voie să se ocupe cu aurăritul. După natura ocupațiilor, țăganii erau grupați ca lingurari (cei care lucrau obiecte din lemn), căldărari (cei ce fac căldări de aramă, oale, tigăi, cratițe), ciurari (cei ce fac perii), fierari (cei ce lucrează orice obiect din fier), vânzătoare de flori, vrăjitoare (ghicitoare), salahori etc. Desigur, progresul economic a făcut ca unele din ocupațiile specifice țăganilor să dispară sau să se diminueze, cu timpul. Există și o altă împărțire: Țiganii așezați (de „vatră”). Ei sunt fierari, lăcătuși, lăutari, salahori, vânzatori de flori, spoitori. Trăiesc în case sărăcăcioase, au portul locuitorilor în mijlocul cărora trăiesc; Țiganii rudari (cunoscuți în Ardeal sub numele de „băeși”, în Moldova de „lingurari”, „blidari”. În Gorj, rudarii sunt întâlniți mai ales în zona Albeni; Țiganii nomazi (numiți „lăeți”, „netoți”, „gurbeți”, „costurari”, „clopotari”, „ursari”).

Eliberarea țăganilor

În sec. al XIX-lea, la toate nivelurile, se constata că robii țigani trăitori pe

moșiile boierești, țăganii mănăstirilor și țăganii Statului nu erau prea rentabili, așa că adepții aboliționismului vor reuși fără vărsare de sânge să desființeze robia.

Procesul dezrobirii țăganilor va dura vreo trei decenii (1830-1860); el a început odată cu adoptarea în Țara Românească a „Regulamentului pentru îmbunătățirea soartei țăganilor statului” (1831), iar în Moldova a „Regulamentului pentru statornicirea țăganilor”.

O statistică stabilește că țăganii reprezentau 7% din întreaga populație a României. Abia peste încă un deceniu de la Regulamentul Organic și până la adoptarea în Țara Românească a primei legi care desființa robia unei categorii de țăgani. Ea a fost votată de Adunarea Obștească și promulgată de Domnitorul țării la 22 martie 1843. Toți militanții Revoluției din 1848 au fost aboliționiști convinși și au înscris în programul Revoluției din Țara Românească „dezrobirea țăganilor”

RAISA CHISELIȚĂ,

Biblioteca Publică „Mihail Sadoveanu”, Soroca

23 aprilie — Ziua Bibliotecarului

Tamara Larii și Angela Olărescu

Ziua Bibliotecarului este o sărbătoare de spirit, o sărbătoare a Cărții și Bibliotecii.

Echipa Bibliotecii Publice Cricova aduce cele mai frumoase urări de bine și sănătate tuturor bibliotecarilor din întreaga republică cu prilejul **Zilei Bibliotecarului**.

Vă dorim multe împliniri profesionale, prosperitate materială și fericire personală. Fie ca Lumina Cărții pe care o răspândiți pretutindeni să lumineze și în anii ce vin sufletele și cugetele cititorilor, îndrumându-i către viitorul cel mai bun!

Biblioteca Publică Cricova

Eficiența practicii pedagogice în modelarea specialistului de educație coregrafică

NADEJDA GORPIN,

profesor de coregrafie, Colegiul Pedagogic
„Mihai Eminescu” or. Soroca,
grad didactic superior

Foarte mulți ar considera că este dificil, pentru persoanele care nu au mai dansat până la un anumit moment, să facă acest lucru. Însă, scopul și rolul practicii pedagogice este de a-l face pe elev să înțeleagă dansul ca mecanism, să descopere că toate elementele corpului se leagă între ele și dacă înțelege felul în care aceste motoare corporale funcționează - va ajunge un dansator bun. Această fază este cea mai complicată pentru elev, iar aici vine în ajutor măiestria pedagogică a coregrafului, care reprezintă capacitatea profesorului de a gândi, proiecta, organiza și conduce cu mare eficiență procesul de instruire și educare.

Măiestria pedagogică se manifestă ca un complex de însușiri ale personalității, cum sunt atracția pentru activitatea coregrafică cu elevii, calmul, răbdarea, simțul măsurii, suplețea, fermitatea, spiritul de inventivitate și creativitate. De exemplu, pentru a face o piruetă, elevul trebuie să înțeleagă cum funcționează aceasta, ca mai apoi, să își dea seama că poate face mai mult de una și că poate executa alte mișcări, pe care nu le-a învățat propriu-zis. Aceasta se întâmplă pentru că majoritatea pașilor derivă dintr-o structură de bază, iar profesorul trebuie să aibă capacitatea de a demonstra acest fapt. La acest

capitol mă refer la capacitatea de instruire a coregrafului, care se rezumă la priceperea de a organiza materialul coregrafic și de a-l preda într-o formă accesibilă. Totodată, pentru a alege corect metoda de predare este necesar de a cunoaște elevul, de a-i descoperi interesele și aptitudinile sale și de a le direcționa spre progres și dezvoltare. Cercetările efectuate pe parcursul anilor de studiu în acest domeniu au demonstrat că cea mai eficientă tehnologie de modelare a viitorului specialist de educație coregrafică constă în a-l trece prin întreaga școală a coregrafiei, ca apoi să i se explice metodica ei de predare.

În conformitate cu ideile enumerate mai sus, practica de instruire coregrafică orientează viitorii profesori de coregrafie spre autoverificare, spre formarea unui stil didactic calitativ, constituit în baza instrumentelor metodologice, principiilor fundamentale ale eficienței școlare, elaborate și raportate la specificul activităților coregrafice.

Primele încercări de instruire practică le-am desfășurat explicându-le elevilor că un profesor de coregrafie nu poate să-i învețe pe elevi o mișcare, un dans, fără ca el să nu o cunoască la perfecție, cum nu poate nici să-i învețe a sta corect la bară, fără ca el să nu fi trecut prin minuțioasa școală a coregrafiei. Astfel, pentru ca elevii să-și dezvolte competențele coregrafice, profesorul trebuie să utilizeze cu precădere metode bazate pe acțiune, cum ar fi: demonstrarea perfectă a diferitor mișcări de dans, explicația clară a dificultăților tehnice interpretative, exercitarea sistematică a conținutului coregrafic, descrierea minuțioasă a compoziției, exemplificarea diferitor tipuri de dans. În afară de aceste metode tradiționale, în cadrul lecțiilor de coregrafie mai pot fi utilizate:

Metoda acțiunii emoționale, care va trezi curiozitatea și va mobiliza atenția

elevilor, va amplifica bucuria și dorința lor de a participa activ la tot ce se întâmplă la lecție, transformând-o într-o activitate artistică interesantă, captivantă, creativă...

Metoda dramaturgiei emoționale, care va pasiona elevii cu o anumită dinamică internă.

Metoda stimulării imaginației, care va trezi fantezia elevului, va descătușa conștiința, lăsînd-o să planeze liber în căutarea „răspunsului” la cerințele compoziției dansului.

Metoda euristică, care îi va aduce pe elevi la situația de căutare și descoperire personală ale unor situații, legi coregrafice, ceea ce va stârni o agitație interioară, exact de ce avem nevoie la orele de educație coregrafică.

Problematicizarea, care va declanșa activitatea independentă a elevului, implicând toate forțele intelectuale, ingeniozitatea și capacitatea creativă.

În concluzie, aș vrea să menționez că practica coregrafică modelează profilul profesorului de coregrafie, pentru că anume la această etapă viitorul specialist identifică particularitățile procesului instructiv-educativ, promovează relații pedagogice stimulative, își formează și își dezvoltă competențe de proiectare, realizare și evaluare a procesului instructiv-educativ, de comunicare eficientă cu elevii și se implică activ în toate activitățile organizate în instituțiile în care are loc practica. Anume această experiență ne va demonstra că competențele specifice practicii pedagogice de instruire coregrafică vor fi atinse în cazul în care activitățile coregrafice vor avea un caracter activ, interactiv și centrat pe elev, cu pondere sporită pe activitățile de învățare și nu pe cele de predare, pe activitățile practice și mai puțin pe cele teoretice.

Umorul — înțelegere și toleranță

Despre **Ziua umorului** nu prea se cunosc multe, dovadă-i că această sărbătoare este cam vitregită de tradiții în viața spirituală a basarabeanului, având la bază diferite cauze.

Istoricii cred că semnificația Zilei umorului este o împletire de obiceiuri populare locale specifice fiecărei țări cu legende străvechi și cu ceremonialuri de întâmpinare a Anului Nou și, ulterior, a primăverii.

Astăzi, Ziua umorului la nivel mondial (cu unele excepții) este sărbătorită la **1 aprilie** având un caracter special, care oferă posibilități tuturor doritorilor și mai cu seamă celor care fără umor nu-și închipuie viața, în mod egal să se distreze prin intermediul farselor fără a se supăra. La baza Zilei umorului este păcăleala, minciuna, farsa, gluma... Rădăcinile cuvântului **umor** sunt de origine latină *humor* (*umezeală*). Sunt considerați cu umor persoanele, care prin comportarea lor sau verbal provoacă râsul fiind înzestrați cu simțul umorului. Dintotdeauna, simțul umorului a fost și va continua să fie influențat și cultivat de tradițiile populare, de cultura și istoria poporului pe care-l reprezintă persoana umoristă. Și în cadrul acestei sărbători, ca și în viața de zi cu zi, întâlnim cazuri când umorul este usturător prin satiră, ironie, batjocură, uneori cinic, mai des blând și binevoitor, înțelegător, mai rar autocritic.

Am putea considera umorul ca definiție prin tot ce produce râsul, iar râsul poate fi unul despre alte persoane, despre sine însuși - *haz de necaz*. Râsul

poate avea caracter binevoitor sau caustic, ucigător, sau distructiv. Scriitorul german Otto Julius Bierbaum a menționat că umorul scoate în evidență tăria și slăbiciunea persoanei, unui grup de persoane sau a unei națiuni, făcând totodată legătura între ele. Umorul ia naștere în situațiile de criză, neputința soluționării unor probleme păstrând în continuare voia bună și optimismul. Caracterizând umorul, psihoanaliticul austriac Sigmund Freud a constatat că râsul îi slujește omului drept o *automângâiere*, iar umorul ca ceva măreț, înălțător.

Explicația sociologului Beinur Giurmalu despre umor scoate în vileag următoarele: „Umorul, ca orice instrument social, funcționează pentru că respectă reguli nescrise ale comportamentului uman și are roluri bine definite: să creeze sau să întărească legături de prietenie, să detensioneze situații sau să facă acceptabile subiecte sensibile, care n-ar putea fi abordate altfel”.

Farsa bună, amuzantă, plină de bună-tate dar tot o dată semnificativă și interesantă dintotdeauna a creat buna dispoziția și a unit mai multe persoane în grup prezente la aceasta. De exemplu, atunci când un grup de tineri sunt la mare sau la munte, sau se odihnesc la natură, sau sunt în turneu, unii dintre membrii grupului născocesc și fac diferite șotii, (farse) ca: ungerea mânerelor sertarelor, ușii... cu pastă de curățit dinții sau cu miere, sau cremă de pantofi; adesea, în ciai, cafea, suc sau lapte se toarnă multă sare ș.a.. Atmosfera creată în rezultatul acestor farse este una amuzantă, distractivă, cu multe glume care contribuie esențial la consolidarea grupului. Și atunci, când peste ani se întâlnesc și cu plăcere povestesc farsele realizate împreună, aceasta demonstrează încă o dată importanța farselor în consolidarea grupului, a relațiilor dintre membrii lui.

Cu toate acestea, sărbătoarea diferă de la țară la țară, de la popor la popor. În unele țări, farsele pot fi realizate doar până la prânz, iar în SUA, Franța și Irlanda pe tot parcursul zilei. Nu întâmplător Ziua umorului, pe întreg mapamodul este sărbătorită primăvara. Conform ca-

lendarului iulian, luna aprilie este cea de-a două lună a primăverii – anotimpul când totul reînvie: natura, viața, omul și este considerat simbol al tinereții și dragostei, luând naștere din nou și imorul.

Bardul de la Mircești – Vasile Alecsandri scrie că primăvara se simte cel mai mult sentimentul trăirii naturii asociindu-l cu cântecul, jocul și veselia: „Vezi-l pe român când vine primăvara, cum i se umple sufletul de bucurie! Cum îi crește inima în piept ca frunza din pădure! Cu câtă mulțumire el caută la marea podoa-bă a naturii ce acoperă locul nașterii sale, cu câtă veselie el vede luncile înverzite, câmpurile înflorite, holdele răsărite! Românul se renaște cu primăvara”. [1.]

În acest anotimp al renașterii naturii, ca promisiune a nemuririi și vieții paradisiace, se situează majoritatea sărbătorilor, atât a celor moștenite din epoci arhaice, cât și a celor instituite de religiile mono-teiste naționale sau universaliste. [2.]

Dovadă este și ziua în care are loc sărbătorirea Ziua umorului – 1 aprilie, luna de mijloc a anotimpului primăvara.

Când și unde exact a luat naștere sărbătoarea umorului de 1 aprilie nu este cunoscut. Există mai multe constatări. Unele păreri susțin ca Ziua Păcălelilor datează din secolul al XV-lea și, conform înregistrărilor, sărbătorirea ei a început după introducerea calendarului gregorian. În unele mituri întâlnim versiunea că ziua de 1 aprilie este legată de Canterbury Tales - poveștile lui Chaucer,

părere răspândită în Scoția, Anglia, apoi în SUA. O altă variantă este că mai mulți cercetători din acest domeniu, printre care și sociologul Beinur Giumali au legat obiceiul respectiv de ritualurile de renaștere care aveau loc odată cu noul an „În multe culturi, lumea intra într-un haos, care-l reface pe cel primordial, pentru a putea apoi renaște. Păcălelile de 1 aprilie sunt astfel o formă de haos, ordinea firească a lumii este alterată și apoi renaște.” [3.]

Diverse surse presupun că sărbătoare își are începuturile încă din îndepărtatul an 1600.

Franțuzii considerându-se cel mai spiritual popor din lume au constatat că sărbătoarea a luat naștere la ei. Încă Carol al 9 - lea a stabilit în 1564, că prima zi a anului să fie considerată 1 ianuarie și nu 1 aprilie, conform calendarului iulian. Cei care sărbătoreau Anul Nou la 1 aprilie erau numiți *nebuni de aprilie*. Pe măsura trecerii timpului, felicitările însoțite adeseori de cadouri hazlii trimise pentru Anul Nou la 1 aprilie au început să fie considerate farse. Persoana în baza căreia se făceau păcăleli era numit poisson d'Avril (*pește de aprilie*). Conform tradițiilor poporului francez, persoana în cauză trebuia să poarte o zi întreaga (de 1 aprilie) o hârtie prinsă cu un ac cu gămălie, pe spate. Hârtia trebuia să fie decupată în formă de pește, ori să aibă un pește desenat. Toate acestea aveau loc din cauza că în luna aprilie, potrivit astrologiei, soarele părăsește semnul zodiacal al Peștilor.

Cu mult timp înaintea franțuzilor, în jurul anului 536 î. Hr. sărbătoarea a existat în Persia având la temelie umorul, păcăleala... În acele timpuri perșii obișnuiau să-și joace unii altora feste la început de an dar și în semn de fertilitate. Se bănuiește că perșii prăznuiau sărbătoarea respectivă în ziua de 13 a Anului Nou persan (Norouz), iar irlandezii festivau o asemenea sărbătoare la 1 sau 2 aprilie, numită Sizdah Bedar, fiind cu cele mai vechi tradiții de acest gen.

Originei zilei 1 aprilie îi aparțin mai multe ipoteze. Una din ele este legată de Noe, care se pare că și-a trimis porumbelul să caute, în mod greșit, uscat după ce apele au început să se retragă pe 1 aprilie.

O altă ipoteză presupune că Iisus Hristos a fost răstignit pe 1 aprilie.

Mai mulți cercetători sunt de părere că originea zilei de 1 aprilie are strânsă legătură cu schimbarea calendarului iulian cu cel gregorian. Potrivit vechiului calendar, ziua Anului Nou era sărbătorită la 1 aprilie, în loc de 1 ianuarie, această ipoteză pare a fi mai adevărată.

În Anglia, din distracția nevinovată de „pește”, ziua respectivă (1 aprilie) s-a transformat în una a proștilor cu păcăleli și glume la adresa prietenilor, cunoscuților. Cei păcăliți erau numiți „imbecili”.

1 aprilie, pentru nemți și austrieci înseamnă o zi nefericită. Ei credeau că cei născuți la 1 aprilie nu sunt fericiți și nu le merge bine în viață, fiindcă se presupunea că în ziua respectivă s-ar fi născut Iuda, dar și din cauza că sătana a fost izgonit din ceruri. În această zi nu se muncea, ei nu începeau lucruri noi, anumalele erau închise în grajduri, iar oamenii se mințeau unii pe alții, făceau trăsni și păcăleli, creau ocazii de veselie.

Istoricii și etnografi ruși socot că sărbătoarea lor de 1 aprilie este de proveniență păgânească destinată sosirii primăverii. Având ermi foarte lungi și aprigi, rușii în această zi făceau o momăie care simboliza iarna. Ei se îmbrăcau în blănuri și se mascau ca iarna să nui cunoască. Dădeau foc momăiei, dansau și cântau împrejurul ei crezând că alungă iarna și întâmpină primăvara. Deasemenea, tot ei cred că la 1 aprilie se trezește duhul rău și pentru al scoate din echilibru fac glume, se păcălesc unul pe altul.

1 Aprilie este o zi sărbătorită în Statele Unite, Marea Britanie, Spania, Italia,

Portugalia, Suedia, Norvegia, Germania, Franța, etc. Nici scoțienii nu sunt lipsiți de o asemenea sărbătoare. Dacă în majoritatea țărilor sărbătoarea se ține o zi, apoi în Scoția două. În ultima zi scoțienii practică farse care durează ziua întreagă cu conținut provocător, poreclindui pe cei păcăliți „april qowk” sau „april cuckoo”, în traducere, „cuc de aprilie”. Englezii păcăliți erau numiți „Nătângi”, care vine de la cuvântul englezesc „noddy”, iar persoanelor care respectau calendarul vechi li se zicea „april fools” (*prostănacii de aprilie*). În Peru și în Columbia, sărbătoarea respectivă se desfășoară la 28 decembrie și este numită de către popor „Ziua celor naivi” (*Dia de los inocentes*).

Consacrata cercetătoare Elena Niculiță-Voronca a constatat că: „La noi, sărbătoarea se află sub semnul fertilității. Un obicei al sărbătorii era păstrat de bărbații care se deghizau în această zi și se străduiau să le impresioneze pe fete. Potrivit credinței, fetele care își aleg soții în această zi vor avea parte de noroc și fericire în viață”. [4.]

În folclorul românesc eroul păcălelilor, snoavelor, amăgelilor este considerat Păcală, cunoscut pentru umorul și istețimea sa, ascunse sub o mască de naivitate și simplitate. El tratează cu îndrăzneală și ironie usturătoare autoritățile satești (popa, boierul, judecătorul).

Ziua umorului, în republica noastră nu are o răspândire generală. În multe localități trece pe neobservate pentru că nu este considerată o sărbătoare de o importanță majoră în spiritualitatea poporului nostru. O glumă înțeleaptă este considerată de către basarabeni ca un nivel înalt de deșteptăciune, agerime și cărturărie. În multe cazuri, gluma pune pe gând persoana la adresa căreia a fost adresată, dar și persoanele prezente. De cele mai multe ori, oamenii acceptă glumele făcute de persoane sus puse în eraria localității, persoane exemplu pentru băștinași. Conținutul glumelor deștepte, produc un șir de învățăminte pentru cei care le-au înțeles sensul. Atunci când gluma-i reușită oamenii zic: *gluma ta-i cu tâlc*; contrar: *gluma ta-i prostescă*, sau *dijeaba ai liorbăit*, sau *de cât grăei mai ghini tășei*. Oamenii de la sate tot timpul au studiat cauzele apariției glumelor, păcălelilor..., străduindu-se să le perceapă

perfect. Gluma tot timpul a fost acceptată și ca o obiecție, ca o greșală a persoanei cu care s-a glumit. Persoanelor glumețe li se mai spune: *om bun de gură*, sau *om cu limba din creier*, sau *om cu gură de aur*, sau *om cu patru clase la români*, sau *deșteptul este omul lui Dumnezeu*, sau ...

Persoanele în etate nu țin la această zi, considerând-o obișnuită. Ei sărbătoresc această zi numai în cazul când coincide cu ziua unui sfânt, sau cu o sărbătoare religioasă importantă.

Cu toate acestea, umorul este una din trăsăturile de bază ale spiritului basarabeanului. Nu există localități în republica noastră unde băștinașii, poate nu toți, dar o mulțime dintre ei nu au porecle – produs apărut în urma simțului umorului care constituie o mărturie incontestabilă a acestui lucru, la fel și anecdotele, întâmplările, povestirile hazlii care există și vor exista în mentalitatea poporului. La noi, nu se întâlnește umor fără zâmbet, zâmbetul este parte componentă a umorului exprimând bucuria persoanei, frumusețea limbii, agerimea și istețimea omului de a corecta unele lucruri, sau a crea buna dispoziție a persoanelor în momente mai dificile sau în cadrul unor în-

tâlniri, petreceri, sau în scopul de a simplifica esența unor cazuri dramatice, de a trece unele praguri mai ușor..., de a crea o stare normală și ușoară a relațiilor dintre oameni. Prin umor, basarabienii adesea ori rezolvă unele probleme mai simplu și mai ușor fără a prinde ură unul pe altul. Chiar și atunci când oamenii nu se prea cunosc, umorul realizează legături de prietenie, de respect, de multe ori și în dragoste umorul apropie persoanele creând atmosfera dintre ei una binevoitoare și plăcută. Nici lucrul la câmp, sau în colectiv nu merge foarte bine când lipsește umorul. Adesea ori basarabienii când au unele probleme foarte serioase de rezolvat, de exemplu, împăcatul cu cineva care s-a certat, apelează și la o persoană umoristă care ar simplifica mult prin glumele lui seriozitatea problemei existente. În majoritatea cazurilor umorul exprimă un adevăr existent în societate la care societatea trebuie neapărat să reacționeze și să se corecteze.

Persoanele care posedă caracter ascuțit combină umorul cu ironia – fapt nu prea respectat la noi. Ironia basarabeană distruge personalitatea, o ia în derâdere, este batjocoritoare, usturătoare

și dureroasă și nu prea este acceptată. În legătură cu aceasta basarabienii zic: „*Da nu pune totul la inimă, mai pune și la ...*”; sau: „*Nu te supăra pe gura prostului*”; sau: „*Lasă-l în pace că-i plecat cu pluta*”; sau: „*Când Dumnezeu dădea minte, el era plecat din sat*”; sau: „*Lasă-l în pace că el este frate cu diavolul*”. Un asemenea umor produce jigniri, batjocoră, neomenie, ori basarabeanul iubește să fie luat în seamă, respectat, sau cum se mai zice în popor „*ținut de om*”. Persoanele care fac umor ironizat, de prost gust, adesea nu sunt acceptate în realizarea unor relații de prietenie, ele sunt singuratice și consideră toată lumea vinovată, ei sunt oamenii care nu prea sau realizat în viață...

Adesea întâlnim și umor vulgar pe care auzindu-l îți străpunge urechea, și se face rușine, îți vine să părăsești compania sau discuția, nu te simți în apele tale... Umorul vulgar mai des este întâlnit în bancuri cu conținut ieftin, fără semnificație, fără gust, fără înțelepciune și învățăminte. Bancul pentru noi este fenomenul care atrage atenția asupra unor greșeli, fenomene ne demne de societate, apucături rele, gânduri și fapte contrar opuse psihologiei normale a omului. Noi, dintotdeauna, din conținutul bancului am scos învățăminte atât pedagogice cât și culturale.

Cel mai iubit umor al basarabenilor este cel autentic, care există în tradiția populară zeci de ani și nu și-a pierdut semnificația fiind contemporan și actual în orice perioadă a vieții poporului indiferent de schimbările culturale, politice sau sociale.

Umorele este un fel de a privi lumea, un mod de a spune ceva serios și important, o cauză de revoltă și disperare, o sabie din cauciuc cu care te rănești dar sânge nu curge, o armă împotriva răului, instinctul de a lua durerea prin joacă, un joc intelectual serios prin care inteligența râde de sine, agerimea spiritului.

Nu pot să-mi închipui că ar exista un popor fără umor.

PAVEL POPA

Bibliografie:

1. V. Alecsandri, *România și poezia lor*, 1850, p. 176.
2. Ivan Evseev, *Dicționar de Simboluri și Arhetipuri Culturale*, p. 151.
3. <http://istoriiregasite.wordpress.com/2011/03/31/1-aprilie-ziua-pacalelilor>.
4. Elena Niculiță-Voronica, *Datinile și credințele poporului român*, p. 152.

„Limba noastră constituie apogeul creației mateevicene”

(Dialog cu lingvistul Nicolae Jantâc, Institutul de Filologie al AȘM)

NICOLAE JANTÂC

— Dle Nicolae Jantâc, la Congresul învățătorilor basarabeni din mai 1917 preotul-militar Alexie Mateevici s-a prezentat în fața auditoriului cu „unele sfaturi prietenești”, ce rezidau în susținerea totală și decizională a „intereselor naționale”, unul dintre el conștând în unitatea limbii și a literaturii: „N-avem două limbi și două literaturi, specifica Mateevici, ci numai una, aceeași ca cea de peste Prut... Noi trebuie să ajungem de la limba noastră proastă de astăzi numaidecât la limba literară românească”. Ce ai de adăugat?

— Prestigiosul congres pedagogic de atunci a luat o hotărâre fundamentală – organizarea urgentă, cu începere de la 17 iunie a acelei epocale veri a cursurilor de limbă și literatură română pentru învățătorimea de dincoace de Prut. La deschiderea cursurilor, în ziua de 18 iunie, Al. Mateevici, care și-a asumat obligațiunea de a ține un curs de istorie a literaturii române, a recitat în fața celor prezenți la festivitate poezia *Limba noastră*, capodopera care constituie apogeul creației mateevicene.

Îndată după terminarea ședinței, Al. Mateevici, într-o discuție amicală, recunoaște în fața profesorului V. Harea, secretar de redacție al ziarului *Cuvânt moldovenesc* următoarele: „Poeziile lui Sion și Coșbuc (despre limbă) îmi par cam sărăcăcioase în conținut ca să poată fi privite drept o cântare a limbii noastre, de aceea m-a frământat mereu ideea unei poezii despre limbă...”

— Poți fi aici mai explicit, asta, evi-

dent, în interesul cititorilor?

— Desigur, poezia lui Gh. Sion *Limba românească* și cea a lui G. Coșbuc *Graiul neamului* nu l-au satisfăcut pe Mateevici din, cel puțin, două considerente: 1) i s-au părut „cam sărăcăcioase în conținut”; 2) e vorba de specificul ambianței autohtone și al stărilor de lucruri actuale în Basarabia natală. Creația lui Sion, se știe, era îndreptată împotriva așa-numitei „galomanii”, a desconsiderării limbii poporului de către păturile suspuse ale principatului Moldovei, care doreau să comunice doar în franceză. Poezia lui Coșbuc viza, în special, pericolul ce păștea limba băștinașilor din cauza expansiunii culturale a etniilor conlocuitoare din Ardeal. Alexie Mateevici, preponderent, intenționa să pună în evidență durerea sa: situația deplorabilă a voroavei materne în Basarabia, unde regimul imperial țarist a ostracizat-o total și definitiv din toate sferele sociale: uzul public, învățământ, cultură, știință etc. *Limba noastră*, astfel, a fost scrisă într-o neaoșă limbă populară, devenind o veritabilă cântare avântată a limbii utilizate de întregul popor.

— E o perlă lirică, de fapt, care a dat glas marelui său atașament față de graiul strămoșesc, o întrupare desăvârșită a inestimabilului talent mateevician, încrezător în ziua de mâine a limbii române, un imn de slavă, ale cărui strofe inspirate, fiecare în parte, prezintă, după Perpessicius, câte „o nouă medalie aforistică...”

— De unde și ideea că nu întâmplător *Limba noastră* răsună patetic, larg și maiestuos, iar intonația solemnă este susținută ingenios prin repetarea la începutul primelor opt strofe a glotonimului „limba noastră”, el formând, în prima instanță, laitmotivul întregii capodopere care, la rândul-i, este expresia supremă a însăși ființei neamului românesc. „Limba noastră-i foc ce arde / Într-un neam, ce fără veste / S-a trezit din somn de moarte, / Ca viteazul din poveste”.

Perpetuându-se în „vechi izvoade” și în paginile „vechilor cazanii”, limba noastră cea de toate zilele mai e veșmântul cre-

DUMITRU PĂSAT

dinței și un veritabil mijloc de comunicare cu divinitatea, destinată „Să ne spuie-n hram ș-acasă / Veșnicele adevăruri”.

Mi-am amintit, iată, de poetul-academician Nicolae Dabija, care în culegerea de eseuri *Pe urmele lui Orfeu*, menționa pe bună dreptate că *Limba noastră*, ca veritabil patrimoniu național, înglobează „majoritatea noțiunilor noastre sfinte intraductibile, cum ar fi, de exemplu, „frunză verde”, „doină”, „dor”, „cazani”, „moșie”, „vatră” și altele care, în ansamblul lor, constituie pilonii dintotdeauna ai spiritualității românești”.

— Iar Ștefan Ciobanu (a se vedea *Cultura românească sub stăpânirea rusă*) releva că *Limba noastră* „va rămânea pentru totdeauna în literatura română ca o podoabă neprețuită și totodată ca un indiciu pentru poezii noștri, că izvorul frumuseții adevărate a poeziei se poate găsi în limba poporană, naivă, dar plină de bogății neînchipuite”.

— Descoperim în *Limba noastră* o extraordinară armonie între idei, imagini, mijloace de expresie etc., dar sensul autentic al acestei capodopere geniale nu poate fi pe deplin revelat fără a ține seamă, în mod special, și de apelul înfocat ce cheamă la renașterea voroavei strămoșești, pe care-l cuprind ultimele patru strofe ale poeziei: „Înviați-vă dar graiul, / Ruginit de multă vreme, / Ștergeți slimul, mucegaiul, / Al uitări-n care geme. // Strângeți piatra lucitoare, / Ce din soare se aprinde, / Și-ți avea în revărsare / Un potop nou de cuvinte. // Nu veți plânge-atunci amarnic, / Că vi-i limba prea săracă, / Și-ți vedea cât e de darnic / Graiul țării noastre dragă. // Răsări-va o comoară / În adâncuri înfundată, / Un șirag de piatră rară / Pe moșie revărsată”.

— Cele patru strofe, se presupune, ar fi, ca atare, cinci, dacă o luăm în considerație pe cea depistată în *Moldova suverană* din 20 ianuarie 1994: „Dorul păcii și al lumii / Știe-n cântec să-l urzească, / Fraților, vorbiți cu fală / Limba noastră românească”.

Îți mulțumesc mult!

Reveniți la baștină cu dor...

„Reveniți la baștină cu dor” — sub această împletire semnificativă de cuvinte s-a desfășurat întâlnirea scriitorului Vladimir Rusnac cu bibliotecarii din raion, cei care îl citesc și îi poartă lumina scrierilor dumisale prin ani.

Aceast eveniment, plin de amintiri și nostalgii, a avut loc în cadrul seminarului raional al bibliotecarilor organizat în incinta bibliotecii publice din satul Ciorna, Rezina (baștina poetului), pentru reușita căreia a trudit pe bune și bibliotecara Elena Cazacu.

Pe parcursul întâlnirii am cunoscut un scriitor, poet, grafician, traducător, versul căruia este întotdeauna o expresie interioară a sufletului său, un cântec deschis, intim și onest. Toate aceste calități Vladimir Rusnac ni le-a demonstrat din plin pe parcursul seminarului, recitând din versurile sale, înșirând pe hârtie di-

ferite schițe, dar și din filmulețul ce a fost proiectat și care conține crâmpoie din viața și activitatea oaspetelui nostru, întors la baștină.

Elevii gimnaziului din Ciorna, prezenți la întâlnire, i-au adresat cuvinte alese, de la inimă, au declamat din versurile dumisale. Profund mișcat, poetul le-a răspuns copiilor:

*Eu cred în voi, copii curați,
Copii cu ciocârlii în suflet,
De taina cărții însetați
Cu fiece adânc răsuflet.*

*Eu cred în voi, copiii mei,
Și crezul îmi înalță slova:
În leagănul cu flori de tei
Să stăpâniți în veci Moldova.*

Amintiri frumoase a depănat împreună cu poetul și veteranul muncii de bi-

Varvara Rusu,
Secția raională Cultură Rezina

bliotecă Serafima Gheorghita din Ciorna. Și-au amintit cu drag și nostalgie de activitățile desfășurate în bibliotecă, de cărțile citite, de școală, de casa părintească.

Poetul a venit la întâlnire cu o frumoasă donație de carte pentru bibliotecile din raion. Astfel, mai mulți locuitori ai raionului nostru vor avea ocazia să cunoască un om cu inimă de dor și vers, născut pe meleagurile nistrene, un cântăreț al rădăcinilor sale sfinte, care sunt dragostea și lumina, munca și pâinea, cântecul și omenia.

S-a simțit bine acasă poetul Vladimir Rusnac. Și ne-a promis că va reveni numaidecât, doar să-l invităm, iar Bunul Dumnezeu să-i împlinească ruga:

*Mai dă-mi, Doamne, sănătate
Și noroc măcar un pic
Să mai văd aceste sate,
Luminate ca un spic.
Mai dă-mi, Doamne, foc de viață
Pentru ultimul minut,
Să-mi șterg lacrima pe față
Și pământul să-l sărut.*

Ți-am împletit un Mărțișor

*„Din albul fulgilor de nea / Și din a soarelui zâmbire,
Ți-am împletit un Mărțișor / Aducător de fericire”*

O expoziție-concurs de mărțișoare și desene cu genericul „Bun venit la noi în prag Mărțișorul nostru drag” a fost organizată cu prilejul sărbătorilor de primăvară de Secția raională Cultură Rezina.

Valorificarea și promovarea obiceiurilor și tradițiilor populare, stimularea creativității și fanteziei tinerilor meșteri, inspirați de tradițiile și obiceiurile populare, s-au numărat printre obiectivele principale ale organizatorilor.

Lucrările de concurs au fost expuse în

holul clădirii administrației publice din Rezina, conferind acesteia un aspect de sărbătoare, cu miros de primăvară și simbol al Mărțișorului.

Prima etapă a concursului s-a desfășurat în cadrul primăriilor, organizatori fiind instituțiile locale de cultură. În cea de-a doua etapă, raională, au participat autorii celor mai originale mărțișoare. Astfel, în perioada 01-11 martie, locuitorii raionului nostru au admirat lucrările de concurs a copiilor și maturilor din

peste 20 de localități. La expoziție au fost prezentate 342 de mărțișoare din lână, ață, panușă, paie, pene, hârtie și 62 de desene, confecționate și pictate de 128 de participanți.

Cu premiul „Simpatia vizitatorului” au fost apreciați autorii mărțișoarelor din localitățile Bușauca, Pripiceni, Cuizăuca, Țahnăuți, Țareuca, Otac, Trifești, Cinișeuți, Ignăței, Mateuți, Rezina, Boșernița, Ciorna, Slobozia-Horodiște.

Toate lucrările expuse au fost apre-

ciate de juriu cu diplome și premii, iar din partea agentului economic Victor Lupașcu, or. Rezina au primit dulciuri toți participanții. Nu doar acestea au fost surprizele pregătite de Secția raională Cultură. În dimineața primei zile de primăvară, 1 martie, cetățenii care au pășit pragul Consiliului raional Rezina au fost întâlniți de un cuplu de tineri în costume naționale, care le-a oferit măștișoare, iar doamnele și domnișoarele raionul nostru au fost răsfățate cu flori și dedicații muzi-

cale din partea colectivelor artistice de la Casa raională de cultură și a orchestrei de muzică populară „Mugurel”, condusă de I. Dascăl, în cadrul spectacolelor din 5 și 6 martie 2013.

Dorim ca primăvara să Vă aducă tuturor voie bună și lumină în suflet!

VARVARA RUSU,
Secția raională Cultură Rezina

Leagănul bunicilor... legănuțul tău...

VASILITĂ MALAI,
Biblioteca Publică Bălăbănești, Criuleni

Amintirile și poveștile lui Creangă sunt însăși limba vie a poporului ridicată la un înalt potențial artistic... Ca și în cazul lui Eminescu, Creangă e unic în sine, însă divers în cititori. Fiecare gă-

sește în „Amintiri” și „Povești” noutăți și rezonanțe în legătură cu propriul său suflet. Aceasta e, de altfel, privilegiul artei adevărate... (Mihail Sadoveanu)

La data de 1 martie cititorii bibliotecii publice Bălăbănești au avut prilejul să fie prezenți la o **Oră de basm, dedicată comemorării aniversării a 176-a de la nașterea lui Ion Creangă**, care a inclus: expoziția de carte „**Leagănul bunicilor... legănuțul tău**”; victorina literară „**Viața și opera lui Ion Creangă**” și fragmentul teatralizat din povestea „**Soacra cu trei nurori**”. Participanții au fost elevii gimnaziului Bălăbănești: Nicolae Lungul, Valeria Calancea, Sandu Moiseev, Adelina Cazac, Radu Cotoman, Cristian Grișca, Andreea Bivol, Daniel Temciuc, Alina

Calancea, Anghelina Buzeacov. Juriul a fost compus din elevii clasei a IX-a: Cristian Grișciuc, Doina Doban, Lidia Stoica, care au apreciat participanții la victorina literară: *Andreea Bivol - locul I, Alina Calancea - locul II, Nicolaie Lungul și Adelina Cazac - locul III, locul IV- Sandu Moiseev și Daniel Temciuc. Toți participanții au primit cadouri.*

Elevii au dat dovadă de cunoștințe bune, dar, totodată, au plecat de la această activitate cu cunoștințe mult mai bogate despre opera marelui povestitor al neamului nostru „**Nică a lui Ștefan a Petrei**”.

Multe secole se vor mai perinda, dar „**leagănul bunicilor, leagănul părinților, legănuțul meu, legănușul tău**” va rămâne la fel ca astăzi: „**Limba vie a poporului**”.

Zilele Operei lui Ion Creangă

În fiecare an, la început de primăvară, sunt constituite **Zilele Operei lui Ion Creangă**. Cu această ocazie la biblioteca publică din s. Costești, r. Ialoveni au avut loc zilele crengiene. A fost prezentă **expoziția de carte „În lumea poveștilor lui Creangă”, revista bibliografică „Din viața marelui povestitor”**. Cei mai mici cititori ai bibliotecii au participat la **ora literară** cu genericul „**Un scurt popas în lumea eroilor lui Creangă**”. Împreună cu copiii am citit unele povești pe roluri, având deosebită ocazie de a-și împărtăși cunoștințele referitor la vasta operă a sfâtosului nostru bunic, Ion Creangă. În cadrul discuției realizată pe marginea po-

veștilor am aflat ce sentimente le-a trezit poveștile și cum înțeleg ei tema abordată, atitudinea lor față de eroii principali. Un alt aspect al activității a fost desenul. Care episod al unei povești ar vrea să-l deseneze? În ce culori? De ce? Aici părerile au fost diferite. Fiecare și-a ales personajul pe care l-a și desenat. Șirul activităților a continuat cu **victorina literară „Din viața și activitatea lui Ion Creangă” și concursul „Ghici povestea”**. Pentru participare activă au fost menționați: Constantin Grigorița, Mădălina Borta, Victor Munteanu, Mihaela Pâslari, Ana-Maria Sula, Gheorghe Negru, Mihaela Meghea ș.a.

Activitățile culturale au avut drept scop

propagarea imaginii bibliotecii în comunitate, promovarea cărții și lecturii, familiarizarea cititorului cu creația populară și activitatea scriitorilor, stimularea imaginației creative și artistice, dezvoltarea vocabularului, deprinderea de a discuta în grup și de a avea propriul punct de vedere. În cazul de față, studiind poveștile lui Creangă, altoim la copii bunătatea, dragostea pentru muncă și pentru tot ce este frumos.

Să luăm aminte spusele lui Tudor Arghezi: „**Cartea aduce nu doar leac pentru suflet, dar și vindecă de lene și lașitate**”.

MARIA BORTĂ,
șefa Bibliotecii Publice Costești

Mărțișoare pianistice

15 martie a fost o adevărată zi capricioasă de primăvară, cu soare amăgitor și vânt rece. Pentru toți, poate, era o zi obișnuită, numai eu, de una singură, plină de emoții, mă grăbeam să ajung la Colegiul Republican de Muzică „Ștefan Neaga”. De fiecare dată, revenind aici, am amintiri plăcute și deosebite emoții, întâlnindu-mă cu foștii dascăli, care m-au format ca personalitate, ca potențial profesor de pian și mi-au educat ales gust estetic.

Anume aici, pe 15 martie 2013, s-a desfășurat Concursul Catedral în cadrul Festivalului „Mărțișor” - 2013, ediția a II-a, organizat de Catedra Pian și Ansamblu Cameral.

Dna Nona Vizir, șef a Catedrei nominalizate ne-a relatat, ca în concurs vor evolua 14 candidați, studenții catedrei respective, care vor interpreta câte 2 compoziții: una de compozitor autohton și alta la alegere. Totodată a remarcat prezența dnei rector al Academiei de Muzică Teatru și Arte Plastice Victoria Melnic și directorului Colegiului Republican de Muzică „Ștefan Neaga” dl Gheorghe Perju, căruia i-a oferit cuvântul.

Discursul dlui Gheorghe Perju a fost succint, iar mesajul cât se poate de explicit, recomandând colegilor de breaslă să acționeze cu profesionalism în educarea muzicală a discipolilor. Iar concurenților le-a urât mult succes în evoluare.

Concursul a fost jurizat de o echipă de experți în domeniu: **Iurie Mahovici** - președintele juriului, profesor universitar interimar, Maestru în Artă, solist al Filarmonicii Naționale „S. Lunchevici”; **Nona Vizir** - șef la Catedra Pian și Ansamblu Cameral; **Neli Martănenco** - director adjunct la Colegiul Republican de Muzică „Ștefan Neaga”.

Am audiat cu mult interes evoluarea celor 14 concurenți, având aceleași emoții, pe care le avea un interpret în scenă. La pian au fost interpretate piesele compozitorilor: Lobel L, Lungul S., Neaga Gh, Neaga Șt, Negruța O, Slivinski V, Stârcea A, Zagorschi V, precum și Arenski A, Bach I. S, Grieg Ed, Liszt F, Lâsenko N, Peiko N, Prokofiev S, Schumann R.

Punctul culminant a fost decizia juriului. Președintele juriului, Iurie Mahovici a felicitat toți concurenții, vorbind despre un nivel bun de evoluare în scenă.

Budeci Mihaela, anul I, eleva profesorului Irina Bogataia, s-a bucurat de un **premiu** special - pentru cea mai reușită interpretare a pieselor compozitorilor autohtoni.

Cu **Mențiuni** au fost decernate: **Constanța Botnar**, anul I și **Irina Ciubotaru**, anul II, profesor Nona Vizir; **Olga Guțuleac** și **Cristina Fierăscu**, anul IV, profesor Irina Bogataia.

Premiul III i-a revenit domnișoarei **Veronica Niculuță**, anul I, profesor Nona

SILVIA CERNIT,
profesor, gr. didactic I,
Școala de Arte, or. Strășeni

Vizir;

Premiul II - **Cristinei Corciu**, anul IV, profesor Tatiana Țăra și **Doinei** - **Cezara Procopciuc**, anul II, profesor Nona Vizir;

Premiul I i-a fost decernat **Elenei Căciulă**, anul II, profesor Nona Vizir.

Mulțumiri au fost aduse tuturor profesorilor, care depun efort enorm și cărorora li se datorează 80-90% din succesul obținut. Concurenților li s-a recomandat să participe la concursurile care vor fi organizate, atât în incinta colegiului, cât și de către alte instituții de cultură. Să demonstreze o ținută decentă în scenă, să depășească orice dificultăți tehnice interpretative și să avanseze în redarea conținutului muzical artistic al creațiilor interpretate.

Desfășurarea periodică a acestui concurs este binevenită, deoarece educă simțul responsabilității, dezvoltă noi percepții artistice, descoperă noi talente și are un rol important în educația estetică și etică a tinerei generații.

Alexei Mateevici,

poetul — flacără de dor de Țară, Limbă și Credință

Pământul este oglinda aproape a fiecărui om. Oglinda lui Eminescu a fost, este și va fi Luceafărul, al lui Țiolkovskii - unghiul primei nave cosmice iar al lui Leonardo da Vinci - nemuritoare Joconda.

Oglinda lui Alexei Mateevici este scoica de lemn. Ea a fost și este sfântă de rezonanță, care știe să stoarcă lacrimi de duioșie și din piatră, dar și să dinamizeze atunci când răzbate durerea și necazul altora.

„...ar fi fost un poet mare dacă trăia... A mai știut să scoată atâta mireasmă din ritmurile poporane...”, scria criticul G. Călinescu.

Și totuși unde-i, care-i numitorul comun al scoicii de lemn și al unui poet, răpus din viață la nici 29 de ani.

Rana scoicii naște o perlă.

Lemnul chiar și uscat, știe să înflorească.

Inima noastră e făcută tot după modelul scoicii...

Alexei Mateevici este poetul a cărui creație reprezintă puntea de trecere de la literatura clasică moldovenească la cea contemporană. Mai precis el a fost un poet înzestrat, traducător iscusit. În versurile sale își exprimă, grigile, doleanțele, năzuințele țărânimii basarabene pe care a iubit-o așa de mult.

Recent, la Biblioteca publică raională Leova a avut loc serata de omagiere cu genericul: **„Alexei Mateevici, poetul - flacără de dor de Țară, Limbă și Credință.”** Participanți au fost elevii școlii profesionale din Leova însoțiți de dl L. Cernenichii, directorul adjunct al instituției respective și de dna T. Hîțu, asistență

socială. Invitați au fost elevii liceelor din oraș și locuitorii urbei.

Organizatoarea, bibliotecara L.Zmeu a deschis serata cu un cuvânt introductiv despre A.Mateevici, apoi a derulat un videoclip despre viața și activitatea poetului. Prezentatorii au făcut o incursiune prin creația poetului, urmând a fi recitate poeziile: „Țara”; „Lumina cea de ceară”; „Țăranii”; „Mama” și altele, de către entuziasmații operei lui Alexei Mateevici.

„Poezia „Limba noastră” de A.Mateevici pornește din valoarea lui poetică, astăzi este Imn de Stat al Republicii Moldova, este Marseieza Basarabiei”, așa a apreciat scriitorul român Dumitru Micu.

Finele activității a fost consemnată cu revista bibliografică „Alexei Mateevici în zarea anilor”. Aici au fost prezentate cărțile existente în bibliotecă a creației lui A.Mateevici, cât și ale criticilor literari despre poet.

„Alexe Mateevici, supranumit „lebedă Basarabiei”, a fost un tribun al simțirii și al sufletului românilor basarabeni de la începutul secolului 20” a spus Vasile Bahnaru, directorul Institutului de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei.

LIDIA ZMEU,

Biblioteca Publică raională Leova

Zilele Ion Creangă

în bibliotecile publice a raionului Râșcani

La fiecare început de primăvară, la 1 martie când înstelatul fulg de nea se transformă în mărtisor, în bibliotecile publice intră două sfioase sărbători luminoase — **datina străveche a Mărtisorului și Ziua de omagiere a sfântului nostru bunic, a omului simplu ca sufletul - Ion Creangă**. Pentru noi Ion Creangă e ziua amintirilor din copilărie și a poveștilor, e scriitorul tuturor vârstelor: la vârstă fragedă, când abia începem a înțelege tâlcul slovei materne și rămânem aici o viață ispitiți a-i gusta miezul. Din paginile operei sale se desprind coline verzi, numele lui simbolizează freamătul tainic de sevă transformată de soare în frunze, care șoptesc eternității numele Neamului nostru. În acest context, în bibliotecile publice (filiala copii) au fost organizate diverse acțiuni culturale: victorine literare, călătorii imaginare în lumea poveștilor, înscenări crengiene, matinee literare, expoziții de carte cu genericul „Sfântul bunic din Humulești”. La 6 martie Sala de lectură a Bibliotecii publice (filiala copii) Râșcani s-a dovedit a fi neîncăpătoare pentru copii de la grădiniță, părinți, bunicuțe – doritori de a participa la șezătoarea literar muzicală cu genericul „Hai, veniți la șezătoare cu personajele lui Ion Creangă” organizată de dna Ana Prodan,

șef serviciu în colaborare cu elevii clasei a III-a „B” a gimnaziului „G. Râșcanu”, dirigințe dna Ludmila Dugan. Gazda a explicat tuturor participanților semnificația șezătoarei - un ritual frumos strămoșesc ce se organizează numai noaptea, lucrând fiecare al său meșteșug. Mai apoi, elevii au prezentat înscenări jucând personajele îndrăgite din operele: „Amintiri din copilărie”, „Soacra cu trei nurori”, „Fata babei și fata moșneagului”, „Harap Alb” ș.a. Cititorii au interpretat cântece și au recitat poezii dedicate omagiatului.

De la Măria sa scriitorul și opera lui nemuritoare, am învățat că trebuie să fim puternici, descurcăreți ca Harap Alb, buni, harnici și înțelepți ca fata moșneagului – fapt confirmat de concursul „Miss Smărăndița” - 2013, ediția a VI-a, competiție de creativitate și inteligență, la care au participat 7 rivale, iscusite și îndrăznețe din localitățile: Pârjota - Albot Cristina; Corlăteni - Anghelina Guznac; Corlăteni - Valentina Frumosu; Hiliuți - Andriana Tomuz; Mihăilenii Vechi - Drăgălin Elena; Grinăuți - Dana Curcă și din Râșcani - Nălly Dugan. Fetele au fost testate la 7 probe. Moderatoarea concursului a fost Smaranda Claudia Gherman. Juriul concursului a întrunit specialiști talentați din diferite domenii de creație, care au punctat smărăndițele conform anumitor criterii de evaluare.

Probele au fost interesante și adversarele au demonstrat cutezanță, creativitate și cunoștințe profunde a menționat președintele juriului dna Emilia Garbuz, șef Secție raională Cultură Râșcani. Concurențele au fost menționate cu diplome, cărți, premii și suvenire. Pe locul III s-a clasat Smărăndița Dana Curcă din s. Grinăuți, pe locul II – Smărăndița Nălly Dugan din Râșcani iar pe locul I și MISS Smărăndița anului 2013 a devenit Valentina Frumosu din s. Hiliuți.

Pentru fiecare participantă concursul va rămâne o amintire de neuitat. Sperăm că la ediția a VII-a ne vom întâlni cu alte mesagere a curajului și a hărniciei asemenea unor albinuțe.

CLAUDIA GHERMAN,

sp. principal, Secția raională Cultură Râșcani

„Fântâna dorului”

NELLY BEREZOVSKI,
directorul LT „Mihai Viteazu”, mun. Chișinău

Festivalul-concurs municipal „Fântâna dorului”, etapa de sector (sectorul

Centru) s-a desfășurat la 17 martie curent în incinta Liceului Teoretic „Mihai Viteazu” din Chișinău.

La acest festival și-au dat concursul formații folclorice, grupuri de fluierași, orchestre de muzică populară. În fața juriului au evoluat și ansamblurile de dans popular cu un program artistic conform regulamentului în vigoare. În timpul evoluării formațiilor de dans popular, s-a simțit mesajul și temperamentul transmis de către tinerii interpreți. Printre multiplele formații prezente în concurs au evoluat și ansamblurile de dans popular „Lăstăreii” și „Busuiocul” de la Liceul Teoretic „Mihai Viteazu” conduse de către

dl Mihai Chiriac, maestru-coregraf. Temperamentul și tehnica avansată a executării pașilor, nivelul artistic interpretativ al formațiilor „Lăstăreii” și „Busuiocul” ne-au readus la Hora satului de cândva admirând frumusețea portului popular autentic și pașii de horă transmiși din generație în generație cu mare sfințenie.

Membrii juriului au clasat pe locul I-i ambele formații de dans popular de la Liceul Teoretic „Mihai Viteazu” conduse de către dl Mihai Chiriac, care au devenit un model proaspăt, neordinar de o promovare a conținutului celor mai frumoase tradiții ale neamului.

Să cânti din suflet nu numai pentru tine...

Pe un picior de plai, pe o gura de rai, într-o vâlcea umbrită de copaci rămuroși își are așezare o mână de oameni harnici, gospodari, care știu greutatea țarinei și gustul pâinii și care încearcă să împletească cu mare mândrie și răbdare acele fire ale gândirii omenеști, creând astfel comoara cea mai de preț - zestrea neamului.

Ajuns la o frumoasă aniversare – 25 ani de activitate artistică, ansamblul folcloric model „Comorile plaiului” din comuna Biești, raionul Orhei a adunat locuitorii satului la un frumos spectacol folcloric cu genericul „De la lume adunate și înapoi la lume date”.

„Frumosul este rezultatul unei armonii”, - a spus poetul. Însă pentru a atinge această armonie trebuie să culegi, să

păstrezi, să cânti. Să cânti din suflet nu numai pentru tine, dar și pentru inimile celor din jur. Acest fapt le-a reușit de minune artiștilor amatori perindând rând pe rând obiceiuri și tradiții de peste ani: **săpatul unei fântâni, petrecere la armată, la stâna ciobanului, obiceiuri de nuntă.** Cu o deosebită satisfacție atât localnicii, cât și oaspeții au savurat aceste capodopere rare, prețioase, țesute, brodate de regretata Alexandra Pârvan, care anul acesta ar fi împlinit 90 de ani. O harnică și talentată informatoare de folclor.

Și cum e primit la moldoveni, în casa mare au fost și oaspeți: formația vocală „Tinerețea”, condusa de Rodica Hirciială și Valentina Mereuță, din s. Hâjdieni,

Glodeni, dl Gheorghe Guriuc, seful Secției raionale Cultura Orhei, dl Ion Vlas, primarul comunei Biești, care după datina veche au venit cu cadouri de preț. Toate acestea s-au desfășurat în cadrul concursului raional „Vocație și entuziasm”, editia I.

Ecouri adânci în suflet a lăsat acest frumos spectacol: o zi de iarnă cu cântece fără început, fără sfârșit, dar totuși frumoase; obiceiuri și tradiții, așa cum au fost moștenite și cum le vom lăsa și noi moștenire. Că de altfel, cu ce v-o aparea în fața copiilor, nepoților, a strănepoților noștri...?

NADEJDA CUCU,
conducatorul formației folclorice
„Comorile plaiului”.

Anul Iulian Filip la Drochia

Anul 2013 pentru raionul Drochia a fost proclamat „Anul Iulian Filip – om de cultură spirituală românească, scriitor, plastician și cercetător științific, semănător de volume cu versuri, poeme, piese de teatru, proze mici și proze – roman, grafician, folclorist, etc.

În tot ce crează, Iu. Filip însuflă dragoste, căldură, ocrotire și bunăvoință față de om, de țară, de limbă, de casă și copiii acestuia. Scriitorul percepe viața ca un tărâm al posibilităților. Este omul cel mai înnoitor de sine, întotdeauna merge spre „acasă” și ne îndeamnă și pe noi să facem același lucru.

Un om talentat și integru, o eferescență de idei – acesta este Iulian Filip, mereu cu idei noi și frumoase. La inițiativa Domniei sale, acum doi ani în urmă, Secția raională Cultură Drochia, Biblioteca Publică raională au lansat proiectul „Acasa spiritului nostru, obiectivul căruia este valorificarea și propagarea creației scriitorilor autohtoni, oamenilor de artă, savanți, jurnaliști, altoirea dragostei față de țară, neam, plai natal prin cunoașterea operelor literare, activitatea personalităților, păstrarea și moștenirea valorilor culturale, în cadrul căruia se desfășoară întâlniri cu personalități marcante din raionul Drochia, organizate în parteneriat cu instituțiile de învățământ din oraș, consiliul raional.

Pe 12 martie, Secția Cultură Drochia, Biblioteca Publică raională, bibliotecarii din teritoriu, pedagogii și liceenii din oraș au avut o întâlnire de suflet cu scriitorii și poeții drochieni: Iulian Filip, Mircea V. Ciobanu, Claudia Partole, Ianoș Țurcanu, Nicolae Roibu, Lidia Ungureanu, Ada Zaporojan, Anatol Rusnac, criticul literar Mihai Morăraș, Eugenia Bejan- director adjunct al Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă, cât și cu oaspeții din România Ion Ilie și Gheorghe Ciobanu. Oaspeții au venit cu o donație deosebit de prețioasă – 600 de cărți pentru Biblioteca Publică raională Drochia. La această întâlnire de suflet s-a dat startul „Anului Iulian Filip la Drochia.

Oaspeții au fost invitați la Biblioteca Publică raională, unde,

în cadrul cenaclului „Steaua de vineri” au avut loc două lansări de carte. Prima - cartea poetului Anatol Rusnac, al treilea volum de versuri „Ecouri albastre. Poeziile lui Anatol Rusnac sunt sincere, pătimeșe, nestăvilite și cristaline ca apele unui râu de munte în alergarea lor spre marile ape. Doar un om cu sufletul de poezie poate să-și exprime atât de metaforic dragostea față de părinți, de Neam și de pământul strămoșesc. El alături de poeții consacrați, adună în formule poetice adevărul făcut țândări pe care mulți îl caută, dar nu-l găsesc, majoritatea îl simt, dar nu sunt în stare să-l povestească, să-l transmită și altora. Poetul Anatol Rusnac își trăiește cele mai frumoase clipe ale cotidianului, inspirat fiind de miracolul măriei sale – Poezia. Cu un ciclu de poezii ale autorului au venit elevii liceului „M. Eminescu, conduși de profesoara de limbă română Olesea Cojocar, poezii de o sensibilitate și emotivitate impresionantă, care denotă un talent demn de a fi recunoscut.

A doua carte lansată a fost un debut al șefului Secției Cultură Petru Ababei, intitulată „Cușma lui Păcală - un gen în care nu au încercat prea mulți și unde de un secol, strălucește modelul lui I.L. Caragiale. Petru Ababei are însușirile pentru a reuși: fantezie comică, pasiune de moralist, capacitate de a trăi pe mai multe registre afective, simț al oralității și, mai ales, ușurința de a inventa subiecte din viața cotidiană.

Cuvinte de laudă, dar și critici, au promovat scriitorii Iu. Filip, Mircea V. Ciobanu, Claudia Partole, Ianoș Țurcanu, criticul literar Mihai Morăraș, profesorii de limbă română Silvia Reșetnic și Vasile Grițco, președintele cenaclului Vitalie Zagaievschi, oaspeții de peste Prut Ion Ilie și Gheorghe Ciobanu.

Cu plecăriune au rostit cuvinte de mulțumire poetul Anatol Rusnac și Petru Ababei scriitorilor și poezilor, criticilor literari și simpatizanților pentru că au venit să-i susțină în această zi importantă pentru ei.

COLECTIVUL BPR DROCHIA

Roagă-te

(culegere de cântece pentru cor omogen de Ion Melnic
pe versuri de A. Mateevici)

Deși apărută de ceva timp, culegerea dlui Ion Melnic este mereu actuală, mai ales în preajma Sfințelor sărbători de Paști.

Prefața, semnată de recunoscutul maestru al culturii muzicale autohtone Andrei Tamazlăcaru, conține o succintă prezentare a vieții și creației autorului – personalitate marcantă a culturii și pedagogiei muzicale din Moldova din perioada contemporană: Cine este? De unde vine? Cum este?

Schițat în Prefață, portretul compozitorului este completat prin Nota asupra ediției și în loc de postfață, ambele semnate de o altă personalitate marcantă – Vasile Malanețchi.

Culegerea poate fi lesne calificată drept ciclu coral, deoarece selectarea versurilor promovează, în calitate de leitmotiv, ideea Credenței și a Spiritualului. Drept argument vom remarca piesele Limba noastră, Roagă-te, În Betleem, În dimineața duminicii, Hristos, Fratelui creștin, Cântecul

clopotului, Eu cânt, Țara.

Majoritatea pieselor corale sunt a cappella. Este vorba de cele nominalizate deja, precum și de În zarea anilor, Mângâierea, Un sfat, Cântec de leagăn, Frunza nucului; doar lucrarea Eu cânt are un acompaniament de pian. Limbajul muzical accesibil, emotiv și rafinat prin puritatea sa, face ca prezenta culegere să devină atrăgătoare pentru toate formațiile corale: și cele profesioniste, și cele de amatori, și cele de copii, și cele de maturi, și din țară, și din afara ei.

Versurile având aceeași tonalitate emotiv-imagistică, cele 14 lucrări au o canava muzicală corespunzătoare: de la monodia cu iz arhaic – până la factura acordică transparentă sau finele inflecțiuni polifonice.

Originalitatea multor aspecte ale pieselor din culegerea „Roagă-te” este amplificată de lirismul imaginilor muzical-poe-

tice, fapt care-l caracterizează pe I. Melnic drept un compozitor sensibil, profund, serios. Nu este întâmplătoare nici adresarea poeziei marelui nostru poet național.

Întregul ciclu „Roagă-te” este foarte concentrat ca volum, melos, armonie, factură. Toate resursele expresivității sunt subordonate aceluiași obiectiv – reliefaarea valorii artistico-imagistice a versului.

Generalizând, vom stăruia asupra certeii valori artistice a lucrărilor din culegere, care suscită interesul atât al specialiștilor din domeniu, cât și al tuturor ce sunt pasionați de Muzică. Culegerea Roagă-te de I. Melnic pe versuri de A. Mateevici va îmbogăți, negreșit, repertoriul oricărui colectiv coral.

SILVIA CIOBANU,

șef catedră, Liceul-Internat Republican de muzică „Ciprian Porumbescu”, profesoară, grad didactic superior.

TUDOR JOSANU,
or. Călărași

Prin sfințirea în prezența a mai multor veicni și invitați dinafara satului, a unei răstigniri, amplasată lângă fântâna de unde i-a apă și ea, și toată mahalaua, Eudochia Vrânceanu, locuitoare a satului Frumoasa spune că și-a împlinit un vis adevărat, pe care l-a avut cu mai mulți ani în urmă. „Se făcea, spune fosta pedagog, care toată viața a educat generații de copii din satul natal, azi fiind la pensia binemeritată, dar foarte mizerabilă, că eu încă vie m-am pomenit între niște persoane cunoscute decedate mai demult. Și, la un moment dat, (pare că nici mie, care am visat cu adevărat mi-e greu să cred că a fost așa, dar a fost), se făcea că a venit în zbor pe o pasăre aurie Iisus Hristos iar de altundeva Maica Domnului, ultima printre altele zicând cam așa: printre voi (adică cei morți din visul meu) este și un om viu, care va face la locul cutare o răstignire prin care va consemna Numele Domnului și va promova învățătura Lui. De atunci nu m-a părăsit gândul să fac și să instalez o cruce pe locul unde mi-a fost indicat în vis, azi laudă Domnului și

O răstignire în memoria celor repressați

celor care m-au susținut văzându-mi visul împlinit. Și fiindcă și din Frumoasa, în timpurile de restriște, patru familii de buni gospodari, înglobând în sine 19 persoane, care nu au acceptat așa zisele „reformă” colectiviste ruso-bolșevice din anii 40 ai secolului trecut, au fost expropriate și trimise forțat în „Siberiei de ghiță”, am decis să o numim „Fântâna repressaților”, pe crucea de alături urmând să fie instalată o placă cu numele zecilor de persoane, din satul nostru, supuse atunci acestor atrocități. O facem pentru noi, cei

de azi, dar mai mult pentru generațiile viitoare, care trebuie să-și cunoască predecesorii și trecutul, fie bun, fie mai puțin bun”, a mai opinat Eudochia Vrânceanu.

Prezent la acțiune, primarul satului Grigore Ciobanu, a mulțumit din numele comunității locale pentru gestul frumos al consătenței lor, care trecută de 70 de ani rămâne mereu activă, reușind să-și gestioneze bine treburile gospodăriei țărănești, rămânând așa cum a fost toată viața cu copiii satului, un îndrumător al multor consăteni mai tineri. „Trecerea

nemiloasă a timpului a făcut ca la ziua de azi nici unul din cei 19 oameni, supuși represiunilor politice să nu mai trăiască în satul nostru - fie au murit, fie își duc zilele prin alte părți ale Basarabiei, sau chiar și mai departe, dar cele suportate de ei atunci, în 1949, nedreptățile care s-au comis, față de ei, nu trebuiesc uitate, ele urmând să ne fie ca pază temeinică față de altele asemănătoare, care ar putea să se abată asupra noastră, a mai declarat sursa citată. În luările lor de cuvânt, doi invitați la ceremonie, fiind dintre persoanele supuse represiunilor staliniste, unul fiind

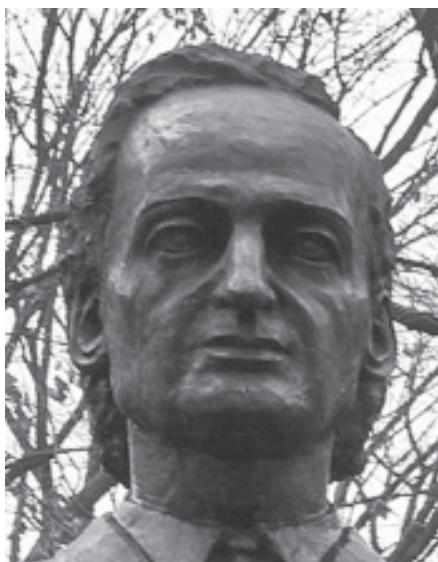
chiar subsemnatul, iar celălalt, vicepreședintele raionului Călărași, Petru Cosoi, care s-a născut din părinți deportați în Siberia, au evocat evenimentele de tristă faimă, din perioada 1917-1990, în special cele două valuri masive de represiuni din anii 41 și 49 ai secolului trecut, când mii și mii de basarabeni au fost dezmoșteniți și trimiși să moară pe întinsurile Siberiei.

Pe final, fosta învățătoare Eudochia Vrânceanu, profund afectată de atmosfera evocată de vorbitorii-martori la acele evenimente dramatice, a improvizat ad-hoc și un cuplet în versuri: /I-au trimis

ca pe tâlhari/Ei sau făcut gospodari/ I-au primit ca și pe hoți/Iar Ei sau făcut patrioți/, a încheiat Domnia sa pledoaria, consacrată celor deportați, care și acolo, în străinătatea ostilă, sau comportat ca gospodarii, construindu-și case și încropindu-și alte acareturi necesare traiului normal, iar cei care au avut norocul să revină acasă, lăsând toate acelea acolo, iarăși au devenit buni gospodari.

Săptămâna lui Grigore Vieru la Călărași

În perioada 13-19 februarie Grigore Vieru a fost omagiat pe larg în diverse instituții și locuri călărășene, fiindu-i evocată prin diferite acțiuni comemorative viața și opera. Centrul celor mai multe din aceste acțiuni a fost Biblioteca publică raională din Călărași care-i poartă numele și care a desfășurat în fiecare din aceste zile câte o acțiune de suflet pentru cei care-l admiră în continuare pe Poetul plecat dintre noi. Expoziții de carte și materiale din publicațiile periodice, recitaluri de versuri ale Poetului, spectacole de poezie și muzică, victorine literare, ore de poezie, dar și cântece interpretate live, de iubitorii creației sale – acestea au fost puse la dispoziția călărășenilor zi de zi, timp de o săptămână de către această instituție. Pentru prima oară de la existența sa în omagierea lui Grigore Vieru s-a implicat și clubul „Vârsta de Aur”, unul care activează pe lângă bibliotecă de mai mulți ani, adunând la ședințele sale oameni trecuți de prima tinerețe, dar încă dornici să guste din tot frumosul ce ne înconjoară. Astfel, pe chiar 14 februarie, ziua nașterii Poetului, membri acestui club au desfășurat un spectacol de poezie și muzică intitulat „Dor de Poetul Grigore Vieru”. Preț de o oră și jumătate în aer a plutit ca aievea chipul parcă trist al Poetului, dar care a știut să cânte ca nimeni altul chipul mamei, copilăria, limba română, plaiul mioritic al Basarabiei și alte aspecte ale vieții cotidiane. Ideia centrală și scopul principal al acțiunii, au declarat organiza-

torii, a fost ca în acea zi luminoasă să se adune împreună reprezentanții tuturor generațiilor, de la copii la tineri, maturi și oameni trecuți de vârsta a treia, ei reușind dincolo de particularitățile impuse de vârstă să cânte în unison poezia lui Vieru, să evoce cele mai importante calități ale poetului, dar și dramatismul vieții sale pământești. Elevi ai instituțiilor pedagogice din oraș, persoane în floarea vârstei au declamat și cântat versurile Poetului, au audiat și vizionat secvențe din viața lui, au subliniat importanța creației sale pentru patrimoniul nostru literar și cultural.

Și tot pe 14 februarie numele lui Grigore Vieru a fost pe buzele și în sufletele celor prezenți la o acțiune de suflet organizată de pedagogi, muzicanți și alți oa-

meni ai culturii locale, care s-a desfășurat în aula Căminului cultural din oraș cu genericul „Strigat-am către tine...” Studenți ai Colegiului Pedagogic „Alexandru cel Bun” din oraș, profesori de muzică, interpreți vocali și instrumentali au făcut ca inimile celor prezenți să bată mai tare la auzul versurilor din poezia „Legământ”, „Sărut femeie mâna ta”, „Fuga, Fuga” și altele, interpretate de studenți. Iar ca o adevărată revelație a fost evoluarea grupului coral „Trinitas”, de pe lângă același Colegiu, condus de Mihai Cvasniuc, un împătimit al muzicii corale, care în doar câțiva ani a reușit să ridice arta interpretativă a grupului la nivelul celor mai înalte exigențe, în special la interpretarea cântecelor sacre, devenind capul de afiș al mai tuturor acțiunilor culturale ce se desfășoară în raion. Nu mai puțin captivante au fost și bucățile muzicale interpretate de un grup de instrumentiști sub bagheta viroistului și pedagogului Vasile Toderașcu. Acțiuni similare sau desfășurate în această perioadă și în alte instituții de cultură din raion. A fost deci o săptămână plină cu acțiuni întru omagierea Marelui Grigore Vieru, cel care a plecat recent dintre noi, dar care este și va rămâne mereu prin opera sa prezent pentru cei de azi, dar și pentru cei din viitoarele generații.

TUDOR JOSANU,
or. Călărași

ZINONA BUTUCEL,
profesor, Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga”,

Festivalul Internațional de Muzică „Mărțișor” a reunit nu numai artiști cu renume internațional, ci și cu renume local, care au bucurat auzul cunoscătorilor cu note de instrumente tradiționale în ritmuri populare.

Aici, în sala de festivități a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, orchestra de muzică populară „Rapsozii Moldovei” condusă de Vasile Panainte, a prezentat un spectacol muzical cu genericul „Mărțișoare de la rapsozi”.

Procesul de instruire artistică, ca activitate didactică, este unul anevoios și de durată, ce include în sine aspecte de inteligență și corectitudine profesională. Încă de la fondarea Colegiului de muzică „Ștefan Neaga” (1900-1930; 1945-2013), această instituție a fost și rămâne treapta de ascensiune de la școala de muzică/arte spre Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice. Republica Moldova a fost și este reprezentată cu brio peste hotarele ei de absolvenții și actualii elevi ai CM „Șt. Neaga”. Unul, dintre profesorii de astăzi, contribuabil marcant la palmaresul cu succese, este colegul meu de breaslă, dl Vasile Panainte, conducător și prim-dirijor a orchestrei de muzică popula-

Imagini despre dirijorul Vasile Panainte și „Tinerii Rapsozi”

ră „Rapsozii Moldovei”.

Venind din satul Camencea, raionul Orhei, dl Vasile Panainte face studiile la CM „Șt. Neaga” și apoi la Conservatorul de Stat „G. Musicescu” din Chișinău, specialitatea țambal. Concomitent, activează ca profesor de țambal și conducător de orchestră la școlile de muzică din or. Hâncești și Ungheni.

În anul 1993, Vasile Roșcovan, pe atunci director al CM „Șt. Neaga”, îl invită pe dl Vasile Panainte ca titular la funcția de director adjunct pe educație, profesor de țambal la catedra „Instrumente populare” și dirijor al orchestrei de muzică populară.

Familia dl Vasile Panainte e formată din muzicieni: soția Elena activează cu succes ca profesoară a disciplinelor muzical-teoretice la Școala de Arte „Alexei Stârcea” din or. Chișinău, Nicu, fiul mai mare activează în calitate de contrabasist în orchestra „Doina Armatei” și profesor de contrabas la CM „Șt. Neaga”; iar Cornel - mezinul, este violonist în orchestra de muzică populară „Lăutarii”.

Există temeiul artistic, de a vorbi despre o familie cu calități excepționale, cu atitudini corecte vizavi de profesia îmbrățișată.

Mai mult de 700 de discipoli au trecut prin orchestra de muzică populară „Rapsozii Moldovei”, unde și-au dezvoltat abilitățile interpretative sub bagheta magică a dirijorului Vasile Panainte. Deși, la

prima vedere, îți lasă impresia unui domn fragil și liniștit, dar atunci când îl cunoști cu adevărat, ești surprins de faptul, că firea lui ascunde o putere lăuntrică de dimensiuni enorme, ce emană o energie debordantă. De aceea, o vorbă veche spune: în apa liniștită se ascunde un alt adevăr. Anume pentru acest deziderat, axat pe serietate, discipolii îl iubesc și îl respectă.

Timp de douăzeci de ani de activitate, orchestra de muzică populară „Tinerii Rapsozi”, a acumulat un repertoriu bogat, care include creații din diferite zone folclorice ale plaiului românesc, aranjamente, creații de autor, cât ale domnului Vasile Panainte, atât și a distinșilor compozitori și aranžori ca: Nicolae Botgros, Ion Dascăl, Constantin Rusnac, Tudor Chiriac, Constantin Arvinte, Serghei Ciuhrii, Gheorghe Șevcișin, Gheorghe Banariuc, Simion Duja, Petre Neamțu, Petre Frecăuțanu ș.a.

Absolvenții catedrei „Instrumente populare și Canto popular”, acumulând experiența de interpretare în orchestră, se încadrează plenar în orchestrele profesionale din republică cât și în cele de peste hotare. Pe parcursul anilor, orchestra de muzică populară sub bagheta lui Vasile Panainte a desfășurat o amplă activitate artistică, participând la diverse manifestări culturale, evoluând pe scenele de prestigiu din republică precum și din România, Bulgaria, Ucraina etc.

Vasile Panainte este printre puținii muzicieni, ce rămâne atașat de înțelepciunea reflectată dintr-un gând a unui înaintaș: Poți cumpăra o casă, dar nu o locuință; poți cumpăra un pat, dar nu un vis; poți cumpăra un ceas, dar nu un timp; poți cumpăra o carte, dar nu cunoștințe; poți cumpăra avere, dar nu stimă; poți să plătești pentru un medic, dar nu pentru sănătate; poți să cumperi un suflet, dar nu o viață; poți...

Vasile Panainte trăiește cu adevărul în suflet, cu credința în realizările de mâine. Ani în șir, administrația Colegiului de Muzică „Șt. Neaga” și corpul didactic solicită spre aprobare, propunerea de ai conferi profesorului Vasile Panainte titlului onorific de „Maestru în Artă”. Sperăm, că această inițiativă va fi auzită de instanțele ierarhice superioare.

Bărbații din raionul Șoldănești s-au depășit pe sine

SERGIU CUMATRENCO,
or. Șoldănești

Anume așa putem spune despre expoziției sexului puternic din raionul Șoldănești, care au prezentat nu demult reprezentantelor sexului frumos un splendid concert. Genericul sărbătorii a fost „În scenă - doar bărbații”. Apropo, încă până la concertul festiv, în holul Consiliului Raional fetele și femeile raionului erau

Dansul „Lebedoilor” șoldăneșteni

întâmpinate de muzica frumoasă a fanfarei Școlii de muzică și a Centrului de creație a elevilor, condusă de maestrul Ion Lupu. Iar pe pereți, tot acolo, era vernisată o minunată expoziție de picturi în acuarelă a pictorului Maxim Chisnican, băștinaș din orașul nostru, cunoscut mai mult în saloanele din Italia, Spania, Franța, Anglia și alte țări...

În acea zi bărbații le-au spus femeilor ce simt pentru Ele în fiecare zi. Cu un mesaj de felicitare (din partea tuturor bărbaților de la Consiliul Raional) a venit către auditoriul select Gheorghe Dandara, șeful direcției Învățământ. Printre altele dânsul a specificat: „Deloc întâmplătoare acum această sărbătoare pentru dumneavoastră, dragi femei, care sunteți cele mai scumpe, mai iubite, mai înțelegătoare și mai iertătoare ființe din preajmă. Ea are loc când natura se trezește la viață, când aerul primitor de primăvară, de fiecare dată tot mai nou și mai înmiresmat, dă puteri și speranță vieții. Vă sărutăm mâinile și lacrimile din ochi și vă dorim mulțumită fericire!...”

Mai întâi a ieșit în scenă ansamblul de bărbați din Cotuienii Mari, care de atâtea ori au făcut inimile oamenilor să vibreze chiar de la primele sunete. Ei au

GHEORGHE DANDARA,
șeful Direcției învățământ, r. Șoldănești

regina lumii, Tu!”

Cu dispoziție de sărbătoare, ochii blânzi din sală urmăreau cu interes ce se petrecea în fața lor. Iar acolo dovedise deja să-și acordeze instrumentele membrii ansamblului de chitariști „Ellada” de la școala de muzică. Ei au interpretat cântecele” „Poiana mea” pe versurile consilierului raional (din Cobălea, care locuiește la Chișinău) Iurie Bădicu, dar și „Mama” pe versurile altui pământean de-al nostru, Dumitru Matcovschi. Apoi a răsunat în aceeași interpretare și o Hora românească.

Anterior, tot în această sală, a avut loc festivalul concurs, în exclusivitate susținut numai de bărbați, sub genericul „În scenă - doar bărbații”. Anume el a fost luat ca bază la selectarea colectivelor de artiști amatori, care au evoluat acum în fața femeilor. Mai bine zis, au fost invitați învingătorii. Următorii artiști amatori, veniți în scenă, au fost deținătorii locului I al aceluia Festivalul - ansamblul de bărbați „Stejarii” din Șestaci. Ei au interpretat „Când campania pornește”, „Rumba”, „Of, măi dor” și dansul popular „Bătuta”.

Vestitul acordeonist de la noi, care a devenit învingător la un șir de concursuri raionale, naționale și internaționale, An-

interpretat cântecele „Când eram flăcău odată”, „Bate vântul cânepa”, „Leana-i zvenevoaie”.

Poetul a zis: „Există oare vreo ființă-n lume, /Atât de mult cântată de poet? / Cum e femeia? Cine poate spune? /Există vreo ființă mai de preț?... /Nu porți coroană-mpărătească, /Nici sceptru greu de aur, nu, /Femeie, dar și fără ele/Tu ești

drei Țurcanu, a fost acel care a împlut de duioșie inimile asistenței prin melodiile interpretate cu o măiestrie deosebită. Și Nicușor Untilă (promovat de interpretul Adrian Ursu), deja cunoscut peste hotarele R. Moldova, a cântat cu multă pasiune și talent. Iar ansamblul de dans popular „Moștenitorii” a adus în scenă cântecul popular „Are tata două fete”, dar și Dansul lebedelor (în stil umoristic). A fost ceva destul de hazliu, publicul râzând până la lacrimi de interpretare, dar mai ales de vestimentația haioasă a artiștilor.

Tudor Popa, șeful serviciului Cadas-tru și Relații Funciare, a recitat o poezie

de suflet, fiind urmat în scenă de alt ansamblu – deținător al locului I la festivalul despre care v-am spus mai sus - formația de bărbați de la Dobrușa, care au interpretat cântecele „Foaie verde și-o sipică”, „Foaie verde ca aluna”, „Viața-i viață”.

La Festivalul interraional de poezie și desen „Andrei Lupan – frate al pământului”, din februarie 2013, elevul Virgiliu Mândru din Șoldănești a obținut Premiul mare la categoria „Poezie”. De data aceasta el a recitat versuri despre femei din creația proprie. Apoi în fața publicului a venit un artist de două șchioape, Andri-eș Druță din clasa II la l/t „A. Mateevici”,

care a interpretat frumos cântecul „Cu-cul” de maestrul Eugen Doga. Concertul a fost finalizat de cei 22 de muzicanți din fanfara raională „Dumbrava”. Ei au cântat, uneori și solo (precum Ion Lupu și Sergiu Socolean) și au lăsat foarte impresionat publicul select din sală.

„În martie Femeia înflorește/Și-o lume-ntreagă-i cade la picioare, /Căci omul pe pământ prin Ea trăiește/Și viața doar cu Ea are culoare”. Poate adăuga cineva cuvinte mai frumoase despre femeie? Oricum, chiar dacă există așa ceva, ele numai o înalță.

Foto de Sergiu Cumătrencu

Un împătimit al muzicii populare

Constantin Jovmir e mereu lângă țambalul său, îngrijind de el mai ceva decât de un copil

Pe Constantin Jovmir de la Cotiușeni Mari îl cunosc de mai mulți ani. De fapt îl cunoaște foarte multă lume din tot nordul Moldovei noastre și de la Chișinău. E țambalagiul nr. 1 din raionul Șoldănești, profesor de țambal la școala de muzică din sat, muzician de forță.

În 1987 a absolvit cu mențiune Școala de iluminare culturală „Elena Sârbu” din Soroca (actualmente Colegiul de Arte). După studii s-a încadrat cu plenitudine în munca artistică din sat și raion, muncind în mai multe ipostaze: conducător artistic la Casa de cultură din sat, profesor de țambal, specialist în problemele tineretului la primărie, profesor la Centrul de creație a

elevilor, regizor de sunete etc. Dar cea mai mare muncă a depus-o și o depune la promovarea valorilor noastre naționale, în special a muzicii, mai ales a celei la țambal. Din dragoste mare de acest instrument a absolvit (în 2006) chiar și Academia de Muzică, Teatrul și Arte Plastice...

Îl privești dintr-o parte când interpretează vreo melodie și-ți dai seama că, la moment, e absent la totul ce se întâmplă în jurul său – el trăiește doar cu muzica. Chiar dacă muzica interpretată la instrumentul pe care-l mănuieste n-are cuvinte, de multe ori, prin interpretarea ei la cel mai înalt nivel al măiestriei, Constantin provoacă lacrimi de duioșie la spectatori. A concertat cu diferite formații artistice în tot nordul țării și la Chișinău, a apărut și peste hotare onoarea țării. Împreună cu soția sa, Valentina, care activează tot în domeniul muzicii, au crescut și educat doi băieți logofeți, care deja își caută și ei rostul în viață, bucurându-și părinții cu succesele lor.

Dragul nostru coleg și prieten, Constantin Jovmir, e mereu acolo unde răsună muzica, unde e promovat frumosul și cele mai sacre valori ale neamului. Îl felicităm cu sosirea primăverii și-i urăm cucerirea noilor înălțimi în domeniul muzicii - arta pe care o iubește și o promovează cu atâta pasiune.

CONSTANTIN BODIU,
directorul Casei de cultură „George Coșbuc” din Șoldănești

Nina Josu:

„Am venit acasă și aici mă simt cel mai bine”

ION DOMENCO,
or.Cantemir

Cu modestia și cumsecădenia ce a caracterizat-o dintotdeauna, poeta Nina Josu, avea să spună în finalul întâlnirii de suflet ce a avut-o recent la Cantemir, în sala arhiplină a căminului cultural ce poartă numele distinsului artist Nicolae Sulac, că, aici, pe malul Prutului, unde se întinde Țiganca-i dragă, se simte nespus de bine, ca nicăieri în altă parte și că n-ar vrea să plece de acasă niciodată, îndemnându-i pe cei prezenți — elevi, profesori, oameni de diferite vârste, din mai multe localități cantemirene — să revină la baștină ori de câte ori au posibilitate: „Veniți acasă, dragii mei, măcar pentru o zi, când aveți o bucurie, dar și atunci când ați nimerit în vre-o încurcătură, când vă e cel mai greu și, fiți siguri, că întâlnirea cu satul natal, cu cei dragi o să vă ușureze amarul, o să vă lumineze fața, o să vă discrețească fruntea...”

Și, la fel de cumpătat, cu voce blândă, mai mult în șoaptă chiar, precum a făcut-o și în cutremurătoarea poezie „Ruga”, recitată de o fetiță talentată a gimnaziului „Ion Cojocaru” din Țiganca, poeta a mulțămît cu pioșenie tuturor celor care s-au străduit să o invite acasă, să-i pregătească această veritabilă sărbătoare dedicată aniversării de 60 ani, multașteptata vedere cu sătenii dragi, cu primii dascăli, cu foștii colegi, cu toții dornici de cuvântul matern, de tot ce e sfânt pe acest colț de pământ mulțămît, să le exprime profundă recunoștință celor doi Academicieni — Mihai Cimpoi și Nicolae Dabija,

care au însoțit-o în drumul spre casă. De altfel, dâșii le-au și spus celor prezenți că au făcut acest gest cu plăcere, fiind convinși că orice revenire a scriitorului la origini, la rădăcini este o rarisimă ocazie de a sta de vorbă cu oamenii simpli, cu acei care știu să aprecieze la justa valoare truda cronicarilor vremii. Emoționată până la lacrimi, profesoara de limbă și literatură română la gimnaziul din Țiganca, Georgeta Cazacu, o numi pe poetă „Icoana sufletului nostru”, opinând că întreaga comună se mândrește nespus de mult cu talentata scriitoare, ziaristă și publicistă. Iar directorul gimnaziului din Ghioltosu (sat în comuna Țiganca-n.n.), Ecaterina Comanici, avea să mărturisească asistenței că „Ninița Josu e mai mult a Ghioltosului, fiindcă acolo, unde tatăl ei, veteran de război, activa director al școlii din sat, iar mamă-sa — ca bibliotecară, a început ea să lege primele silabe, să scrie primele versuri despre satul natal”. În replică parcă, fosta profesoară și dirigintă a Ninei Josu, Teodora Malachi, o „boteză” — Preoteasa sufletului nostru — găsind cele mai alese, mai dulci și mai sincere cuvinte pentru fosta elevă, astăzi scriitoare cu renume în literatura românească, remarcă fiind prin poezia religioasă, numele ei

stând alături de asemenea mari cărturari ca Dosoftei și Varlaam, Argezi și Voiculescu, Grigore Vieru și Ioan Alexandru.

În context, Mihai Cimpoi, care a fost un fel de naș pentru poetesa începătoare, remarcând-i talentul inconfundabil la unul din Festivalurile republicane consacrat marelui Eminescu, când i-a dat locul I pentru o poezie-dedicație Luceafărului, spuse că în Italia, activitatea APL a localității unde s-a născut vre-un scriitor se axează pe viața și activitatea acestuia, lansând apelul de a ne stima adevăratele valori spirituale, a ne mândri că în sudul țării îi avem pe inconfundabili Dimitrie Cantemir, Nicolae Sulac, Nicolae Botgros, atâția alți scriitori și artiști, alături de care se situează pe bună dreptate și Nina Josu, care, iată, a reușit să organizeze aici, acasă, o autentică șezătoare cu oamenii dragi sufletului și inimii dumneaei, așijderi, ca în acea originală plachetă de versuri „La șezători”, cu care debuta atât de promițător, pentru ca apoi să editeze alte cărți, iar de curând să scoată de sub tipar volumul „101 poeme”, care este, neândoielnic, o adevărată performanță.

La rândul său, Nicolae Dabija, care încă la 1977 a reușit, împreună cu Nina Josu și Leonida Lari să dea viață bine-

cunoscutului cenaclu literar „Dialog”, de unde au pășit pe fâgașul literar mulți distinși scriitori și care mai este și redactorul-șef al săptămânalului „Literatura și Arta”, din echipa redacțională a căruia face parte de ani buni Nina Josu, avea să spună cele mai alese cuvinte de bine despre pământeanca noastră, care este „om de nădejde, onest, harnic ca o albină, cu demnitate și verticalitate, un mare patriot al neamului, care a fost dintotdeauna în avangardă, în prima linie a bătăliei pentru idealurile sfinte ale românilor de pretutindeni”. Să știți, dragii mei că în Uniunea Europeană nu ne vom integra, cum ziceau unii, cu vinurile, coniacurile și salamurile noastre, ci cu adevăratele valori-cu operele lui Dimitrie Cantemir, Mihai Eminescu și Grigore Vieru, cu Dicționarul lui Mihai Cimpoi, cu versurile despre satul moldovenesc, despre credința în Dumnezeu a Ninei Josu, care merită și trebuie recunoscută în spațiul literar românesc. Să știți că a fost un mare risc, chiar un act de vitejie să te dedai motivelor religioase în vremurile celea, când adevărata credință era interzisă, pângărită, din care cauză o carte de-a Ninei Josu a fost chiar scoasă de la tipar.

...La acea întâlnire de suflet, toate au fost nespuse de frumoase-și expoziția de carte a poetei, vernisată de harnicii colaboratori ai bibliotecii pentru copii „Grigore Vieru”, și moderatorii activității, și gimnaștii, liceenii care au recitat poezii de-ale Ninei Josu, și artiștii amatori, care au cântat melodii cutremurătoare despre Casa părintească, Limbă, Tricolor, și gestul demn de toată aprecierea a primarului de Țiganca, Petru Gandrabur, a consiliului comunal, care printr-o decizie curentă i-au conferit titlul de Cetățean de Onoare al comunei Țiganca poetei Nina Josu (în anul trecut, autoritățile de la Cantemir, i-au conferit titlul de cetățean de onoare al raionului poetesei-n.n.)

Cu evlavie și pioșenie rostră cuvinte frumoase despre poeta-patriot al neamului părintele Vasile Burduja, parohul bisericii din comuna Cania, subsemnatul, care a readus în realitate câteva momente din activitatea Ninei Josu, despre aceea că a fost în primele rânduri în lupta pentru repunerea în capul mesei a Limbii Române, Grafiei Latine, Tricolorului, a adevăratei istorii a neamului, despre cum a vorbit cu curaj și înflăcărare la inaugurarea la Țiganca (unde, vorba cântecului din anul

1941 „...curgea sângele ca apa”), în iunie 2006, a Cimitirului de Onoare al Eroilor Români (vorba lui N.Dabija-dacă nu știi cum te cheamă și cine-ți sânt părinții și buneii, nu poți fi nici liber, nici independent-n.n.), șeful serviciului cultură, Nicolae Efticov, care-i dăruie un covoraș cu imaginea Maicii Domnului, Ion Diaconu, șeful Casei raionale cultură ș.a.

Zeci și sute de buchete de flori vii dăruite Ninei Josu, lui Mihai Cimpoi și Nicolae Dabija, încă mai multe autografe oferite de către scriitori admiratorilor dumnealor (în final, Nicolae Dabija avea să remarce pe un ton vesel: „Iată asta mai zic și eu temă pentru acasă” (făcând, desigur, aluzie la cartea dumnealui cu acest titlu, cea mai solicitată de asistență), amintiri, reflecții etc. — toate venind să confirme adevărul că oamenii noștri n-au pierdut legătura cu verbul matern, ei, în pofida faptului că piața spirituală se sufocă de calculatoare și alte aparate performante, mai rămân fideli cărții, cuvântului scris, limbii noastre, care, vorba lui Alexe Mateevici „...e aleasă/Să ridice slavă-n ceruri,/Să ne spuie-n hram ș-acasă/Veșnicele adevăruri”.

„Omul născut sub steaua norocoasă a copilăriei”

„Am scris pur și simplu despre copilul care trăia în sufletul meu.”

S. Vangheli.

s-a vorbit despre renumita serie în 4 volume „**Carte de citire și gândire**”. O mare atenție s-a acordat cărții „**Copii în cătușile Siberiei**” – carte surpriză a salonului internațional de carte pentru copii de la Chișinău, 2001.

Și fiindcă majoritatea copiilor din aceste grupe au venit pentru prima dată la bibliotecă la sfârșitul activității ei au dorit să facă cunoștință cu cărțile care le ademeneau privirile: seria „Disney” – 24 volume; seria „Păcală și Tândală” – 8 volume ; 7 volume „Disney - Prințese” și enciclopediile „Dinozauri”; „Prima mea carte cu dinozauri” și multe altele din fondul de referințe a sălii de lectură.

Copiii au plecat mulțumiți de cele vizionate promițând că vor mai revini — fapt de care suntem mândri și le mulțumim pentru aceasta educatorilor și pedagogilor școlii primare, cât și părinților, căci la invitația lor copiii frecventează biblioteca.

TATIANA LEȘAN,

bibliotecar-bibliograf s/l și ab 1-4, Criuleni

Anul 2013 a fost declarat „**Anul Spiridon Vangheli**” pentru „importanța deosebită a operei literare, precum și contribuția lui la dezvoltarea literaturii naționale și universale,” dar și cu prilejul jubileului de 80 de ani de la naștere al prozatorului.

Cu această ocazie în incinta Bibliotecii orașanești Criuleni în sala de lectură pentru cei mici (1-4), în colaborare cu Centrul de zi „Speranța” au avut loc un șir de activități pentru copiii cu dizabilități cu genericul „**În împărăția lui Guguță și Ciubotel**”. Copiii au făcut cunoștință cu viața și actinitatea scriitorului, au menționat cărțile publicate ale prozatorului. Mai detaliat

Dicționar de etnomuzicologie

Dr. VICTOR GHILAȘ

La inaugurarea noii rubrici a revistei *Realități culturale*, dorim să aducem la cunoștința cititorului că, în prezent, se află în curs de elaborare *Dicționarul de etnomuzicologie*, care are intenția de a fi o sursă de informație științifică, în ton cu timpul, acesta, actualmente, lipsind într-o formă unitară în literatura de specialitate. Dacă terminologia muzicală, în general, se regăsește încă în lucrările teoretice ale anticilor, iar lexicologia muzicală în sensul actual al noțiunii sub forma unor dicționare, enciclopedii, lexicoane etc. avansează rapid în epoca luminilor, dezvoltându-se cu pași rapizi în secolele următoare, noțiunile ce țin de terminologia formelor spontane ale muzicii se regăsesc într-un număr limitat pe paginile acestor ediții. Lipsa acestora poate fi explicată, în primul rând, prin faptul că etnomuzicologia, domeniul de cercetare al căreia îl constituie cultura muzicală a popoarelor, spre deosebire de alte ramuri ale muzicologiei, este o știință tânără, ea fiind recunoscută acum șase decenii odată cu înființarea „Cercului internațional de etnomuzicologie” după primul Congres mondial de la Wégimont (Belgia) al specialiștilor în domeniu.

Având în vedere această situație, am pornit la elaborarea unei lucrări de factură aparte, de esență culturală, în primul rând, care încearcă să reflecte specificul disciplinei în discuție. Ideea a început să prindă contur, să fie încurajată și datorită susținerii din partea directorului editurii *Grafema Libris*, domnului Ion Șarban, care s-a oferit cu generozitate să publice în final, într-un volum aparte, lucrarea anunțată la începutul acestor rânduri. Informația inclusă pe paginile revistei nu va fi una completă, ea urmând să fie definitivată în varianta finală. Totodată, avertizăm din start cititorul asupra faptului că cele inserate atât în revistă, cât și în viitorul volum nu vor comporta o normare egalizatoare a conținuturilor, așa cum nici noțiunile etnomuzicologice nu comportă semnificație, pondere sau încărcătură semantică egală. Pe parcurs, vom avea în vedere și ne vom strădui ca, pentru claritatea textului, materialul prezentat să fie ilustrat după caz cu exemple notografice, imagini de calitate, utilizând pe alocuri acronimele. Dorim ca pe laitmotivul muzicii etnice să inducem o atmosferă de minimă conștientizare a unor autentice valori ale culturii profunde, bazate pe oralitate. Astfel, definițiile și/sau descrierile terminologice, incluse în *Dicționarul de etnomuzicologie*, se adresează tuturor celor care se interesează de bunurile spirituale colective care, în ultimă instanță, conturează identitatea unui popor în raport cu alte popoare, iar prin aceasta să demonstrăm viabilitatea tradiției în Republica Moldova și oportunitatea viitorului elaborat.

Acompaniament (fr. *accompagner* = „a însoți”): parte muzicală (instrumentală sau orchestrală) care secundează melodia principală executată de un solist sau de un ansamblu (vocal, instrumental sau vocal-instrumental) cu sunete melodice, armonice sau cu formule ritmice, sporindu-i acesteia rolul expresiv, conferindu-i, totodată, culoare și relief; **A.** se realizează de către orchestră, taraf, pian, orgă, acordeon, chitară, percuție sau voce. În muzica tradițională se cunosc câteva feluri de **A.** – armonic, ritmic și/sau melodic, prestate de țambal, acordeon, cobză, contrabas, dairea, tobă, trombon, violă, violoncel ș.a.

Acordaj sau **acordare** (fr. *accordage* = „a regla”): 1. operațiunea de reglare a frecvenței sunetelor

emise de un instrument muzical în raport cu un punct de orientare pe plan acustic, așa-zisul sunet-diapazon. Frecvența diapazonului a variat în timp și spațiu de la 404 Hz până la 455 Hz. Reglementările în acest domeniu au apărut atât din necesitatea de a frâna creșterea aleatorie a frecvenței-etalon, cât și pentru a înlesni circulația instrumentelor muzicale cu sunet fix și utilizarea lor în formații muzicale. Prima încercare de reglementare a avut loc în 1834, după care au urmat cele din 1858, 1859, 1885. În prezent, frecvența sunetului etalon de acordaj $la^1 = 440$ Hz (frecvența diapazonului) este stabilită prin Convenția de la Londra, adoptată la Congresul Organizației internaționale de normalizare din anul 1939 și confirmată ulterior la cel de-al

doilea Congres de la Londra din 1951. În funcție de aparatul sonor căruia i se aplică acordajul, operațiunea se face prin întinderea sau slăbirea corzii sau membranei ori prin variația lungimii tubului sonor. La unele instrumente - pianul, clavicinul, orga, acordeonul, naiul, numite instrumente cu acordaj fix, **A.** nu poate fi modificat decât de persoane special calificate în acest scop (acordori), la alte instrumente – clarinetul, trompeta, flautul, cimpoiul, cobza, țambalul, vioara, viola, violoncelul, contrabasul, **A.** se face de interpret înainte de începutul unei lucrări și, eventual, se corectează pe parcurs. Instrumentele din categoria celor ce emit dunete confuze sunt instrumente neacordabile (toba mare, toba mică, dairea etc.). În decursul timpului, **A.** s-a făcut

folosindu-se diapazonul sau camertonul, ce emiteau un sunet de reper; în prezent au o mare utilizare instrumentele electronice de A.; odată cu trecerea anilor reperul sonor - **la**₁ - s-a modificat, păstrându-se o tendință de urcare, astfel: 1711 (Paris) = 404 Hz, 1800 = 420 Hz, 1850 = 442 Hz, 1858 = 435 Hz, 1939 = 440 Hz (apud 27, 71).

Deseori, unele instrumente tradiționale deviază (temporar sau definitiv) de la acordajul obișnuit. Dintre aceste instrumente fac parte vioara, cobza, țambalul. Devierea provizorie de la acordajul consacrat se numește *scordatură* (vezi *scordatură*).

Acordeon (fr. *accordeón*, germ. *Akkordeon*): instrument muzical de suflat dotat cu rezervor de aer (burduf, foale), acționat în ambele sensuri (dreapta - stânga), și două claviaturi – cea din dreapta se constituie din clape, iar cea din stânga din butoane (bași), ambele permițând producerea sunetelor. Are ca principiu de emisie sonoră sistemul de punerea în vibrație a anciei libere metalice cu ajutorul sursei de aer. Deși procedeul era cunoscut încă în China antică (sec. XXX î.Hr.), în Europa începe să fie valorificat masiv tocmai în sec. al XIX-lea, când sunt create mai multe instrumente aerofone noi: *armoniul* (1810), *aeolina* (1816), *Physharmonika* (1818), *eolina* (1820), *aura* (1821, vezi muzicuța), *Handharmonika*, *Handäeolina* (1822), *symphonium* (1825), *concertina* (1829). Un instrument asemănător ca morfologie și ergologie **a.** a existat la Berlin în 1822, numit *Akkordeon*, invenția aparținându-i lui Johan David Buschmann. În 1829, la Viena constructorul austriac de instrumente muzicale Cyrill Demian (1772 - 1847) obține brevetul de invenție al noului in-

strument *Akkordeon*, care era dotat doar cu claviatura de clape. Cea de-a doua claviatură va fi adăugată către sf. sec. al XIX-lea (1897?) de către italianul Mattia Beraldi. Totodată, sistemul de emisie sonoră este perfectat în baza principiului bisonor (producerea a două sunete diferite corespundea mișcării de du-te/vino ale rezervorului de aer plisat). Sistemul de producere fonică bisonor va fi substituit cu noul sistem de emisie unisonor de către un constructor anonim. Prin aceasta s-a obținut un sunet continuu pentru ambele mișcări ale foalei (comprimarea și suflarea aerului). Actuala construcție a **A.** – de concert (dimensiuni mari, cu 120-140 de bași, două claviaturi, registre sonore, surdine, 20 de pliuri) este definitivată de către francezul P.Manichon în anul 1950. Pătrunde în cultura muzicală de la noi (inclusiv, în cea de tradiție orală) în perioada interbelică împreună cu muzica de jaz, dar obține popularitate și întrebuințare masivă în muzica instrumentală și vocal-instrumentală după cel de-al II-lea război mondial. Considerat drept unul din instrumentele populare cele mai complexe, **A.** ocupă actualmente un rol important în practica muzical-folclorică autohtonă, fiind utilizat ca instrument de acompaniament și solistic în formațiile folclorice, în tarafuri și în orchestre de muzică populară.

Aed (gr. *τραγουδιστής*, fr. *aède* = „cântăreț”, „poet”, „exorcist”): poet epic narator și muzicant în Grecia antică. După unele date, instituția **A.** ar fi existat încă din perioada miceniană. Creator și executant al propriilor compoziții cu subiect epic. Meșteșugul recitării cântecului epic se însușea prin moștenire, artă care era însoțită de interpretarea instrumentală (pe timpul lui Homer

acompaniamentul era susținut la lira cu patru coarde). În Grecia antică **A.** ocupa o poziție privilegiată în societate alături de augur, medic, arhitect, superioară celei ocupată de pictor sau sculptor. Se considera ca melodiile epice eroice erau investite în gura **A.** de către zei, iar orbia, caracteristică deseori acestora, ar fi fost recompensa muzei pentru cecitate (absența vederii). Deseori, nararea cântată a **A.** era însoțită de mese, ospățuri și dansuri. În epoca homerică, dar și în cea geometrică și arhaică **A.** obișnuia să umble de la un polis la altul în timpul sărbătorilor, cântând poeme epice acompaniate de țiteră. Apr. în sec. VII î.Hr. arta aedică se divide în două direcții – declamarea unor fragmente epice de către rapsozi (vezi rapsod) și kitharoezi, având în vedere interpretarea de cântece lirice secundată de chitară. Printre **a.** cei mai cunoscuți din Grcia antică se consideră Demodokos și Femiu (Femios), amintiți de către Homer în *Odiseea*.

Aerofone (lat. *āēr*, gr. *ἀήρ* = „aer”, gr. *φωνή*, fr. *phono*, = „sunet”, „voce”): instrumente muzicale la care emisia sonoră se produce prin punerea în vibrație a coloanei de aer dintr-un tub acustic sau a unor lame (ex. acordeon, corn de semnalizare, cimpoi, clarinet, saxofon ș. a.). Muzica instrumentală tradițională din Moldova utilizează mai multe instrumente aerofone, precum buciul, cornul, goarna de semnalizare, fluierul (fluierul propriu-zis, tilinca, trișca, cavalul, flautul, piculina populară, ocarina, naiul, cimpoiul, fluierul cu ancie, clarinetul, taragotul), trompeta, trombonul, saxofonul, armonica de gură (vezi armonică de gură), armonica, acordeonul (vezi acordeon).

ȘTEFAN SOFRONOVICI,
poet, cercetător științific,
Sectorul de Folclor,
Institutul de Filologie al AȘM

Durerea despărțirii

În memoria Tatiane Sofronovici

La 16 august 2012 interpreta de muzică populară Tatiana Sofronovici a plecat la Domnul. S-a stins lumânarea vieții unei doamne, soție, mamă, iubitoare și iubită, o bună și primitoare gospodină cu o inimă mare, plină de omenie și înzestrată de Dumnezeu cu deosebit har artistic.

Dumnezeu să o odihnească în pace împreună cu toți dreptii în Grădina Raiului.

Pasăre cu-aripa frântă

Și era iubirea noastră
Ca o Pasăre Măiastră,
Care-n zbor se-avânta,
Până-n nouri ajungea.
Și așa frumos cânta,
Că lumea se minuna.
Dar tu, dragă, ai plecat,
Domnu-n eruri te-a luat...
Și de-atunci iubirea noastră-
Mândră Pasăre Măiastră,
A rămas cu-aripa frântă,
Nu mai zboară, nu mai cântă,
Nu mai are-n suflet pace,
La pamânt bolnavă zace.
Teamă nu i-i c-o să moară,
Tristă este că nu zboară,
Cum zbura odinioară.
Tristă este că nu cântă,
De când are-aripa frântă.
Și plâng oamenii de jale,
Când o vad așa în cale-
Pasarea cu-aripa frântă,
Nu mai zboară, nu mai cântă...

16 februarie 2013

Așteptare

*Te-aștept, iubito, să revii
Acasă, printre noi, cei vii,
Iar tu, în lumea celor drești,
De mine, dragă, mă aștepți ...*

Tatiana Sofronovici

Lumânarea vieții

Lumânarea vieții când s-a stins
Și-ai plecat, iubito-n veșnicie,
Eu, cu-apropiații, mi te-am plâns
Și-am uitat ce-nseamnă bucurie.

Parcă rătăcesc printr-un pustiu.
Vlaga vieții a-nceput să-mi sece,
Iar durerea curge ca un râu,
Care amenință să mă-nece.

Nu-mi vine să cred că te-am pierdut...
Zilele-mi sunt negre, fără soare.
Doamne, nici prin gând nu mi-a trecut
Să cunosc durere-atât de mare!

Suferința m-a luat captiv.
Viața-mi s-a scimbat într-o clipită.
Totul mi se pare relativ,
Doar durerea-mi pare infinită.

Trist mi-i al meu suflet și-amărât
Și durerea-n mreaja-i mă cuprinde.
Liniștea, de frică, a fugit,
Somnul până-n zori nu mă mai prinde.

Am ajuns în viața mea absent.
Mă pândește să mă-nghită lutul.
Cum, dar, să accept acest prezent,
Când mai viu în mine e trecutul?

Draga mea, nici nu știu ce să fac,
Să mai pot spera în zi de mâine,
Astăzi nici cu moartea-ți nu mă-mpac,
Nici cu viața mea fără de tine!

Dacă n-am căzut în negru hău,
De-mi mai văd prietenii și frații,
Mă păzește Bunul Dumnezeu,
Mă ajută mult apropiații.

August, 2012

4 noiembrie, 2012

Colinde pascale

Umblă, umblă mândrul soare
(motiv precreștin)

Din culegerea „Colinde” de Georghe Breazul, pag. 433

Umblă, umblă mândrul Soare,
Umblă, frate, să se-nsoare.

Umblă cerul și pământul,
Ca săgeata și ca vântul:
Nouă inși pe nouă cai,
Care noaptea paște-n Rai,
Ca toți caii obodați,
Voi potrivă nu găseați:
— Eu potrivă mi-am găsit

Pe Iliana Cosânzeana.
— Hai, Leano, ne logodim
Ca mândri, ne potrivim;
Și la plete, și la spete,
Și la drag de cosânzete.
Fața mea e aurită
Și a ta e strălucită;
Fața mea e arzătoare
Și a ta (e) mângâietoare.

Ciurlaleasa-leasa (Chiraleisa)
(motiv precreștin)

Colindă de Bobotează. Moldova.

Inf. Feodora Pană (Dorița), Maria Bălănel, a.n. 1934, Slobozia Mare, Cahul și Valeriu
Chiper, 1965, Cășlița-Prut, Cahul.

Ciurlaleasa-leasa!
Măine-i Boboteaza:
Porci 'nrămători'
Cai 'ncurgători,
Oile lănoase,
Vacile lăptoase,
Fetele frumoase,
Babele sfătoase,

Flăcăii bărbăși,
Să fiți sănătoși!

Strigat:
Ciurlaleasa!
Ciurlaleasa!
Ciurlaleasa-leasa!

De la el mi-e zarea soare
(motiv precreștin)

Selectat din culegerea „Să cântăm Domnului”, pag. 866, îngrijită de Ovidiu Rus.

Dimineața, dimineața
Bună mi-ai fost mie-n viață.

Mi-ai dat Soare, mi-ai dat plouă
Și mi-ai pus pe iarbă rouă,
De-mi tăia coasa ca nouă
Și-mi tăia brazda ca două.
Mi-ai umplut fruntea cu stropi

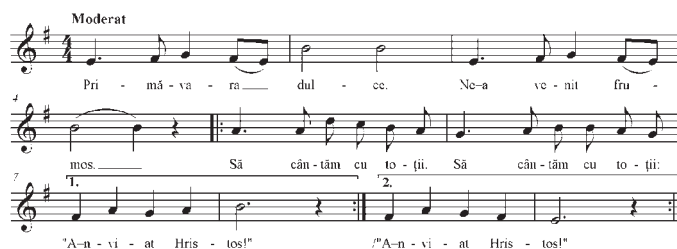
Și hotarele cu snopi,
Mi-ai scaldat fața-n sudoare
Și cărările cu soare,
Inima cu-ndestulare
Și viața în sărbătoare.
De la El mi-e zarea Soare,
Cu cărări strălucitoare,
Cu cântări nemuritoare...

ANDREI TAMAȘLĂCARU,
folclorist, Uniunea Muzicienilor

Primăvara dulce

Selectat din culegerea „Să cântăm Domnului”, pag. 505.

Primăvara dulce,
Ne-a venit frumos
Să cântăm cu toții,
Să cântăm cu toții:
„A-nviat Hristos!”

El ne-aduce nouă
Harul Cel de Susu,
Să cântăm cu toții:
„A-nviat Hristos!”
Îngerii din ceruri
Cântă azi cu noi

Și pe toți ne-ndeamnă:
„Înviați și voi!”

Primăvara dulce,
Paradis frumos,
Umple viața noastră,
„A-nviat Hristos!”
Slavă Ție, Doamne,
Preaiubit Iisus,
Primăvară dulce
Tu ne-aduci de Sus!

Mă luai, luai
(motiv precreștin)

Colindă pascălă. Ardeal.

G. Breazul „Colinde”, pag. 201.

Mă luai, luai,
Mă luai, luai,
În sus pe un râu
Cu secera-n brâu.

Maica îmi venea,
Se apropia
Și mă întreba:
— Gătat-ai holda?
Holda n-am gătat,
Că s-a arătat,

Stea la răsărit,
Mândru de argint.
Steaua cum lucea,
Holda se plecă,
Bobu-n jos cădea,
Holda-n loc creștea;
Holda gălbioară
Spic greu de secară.
Holda lângă râu,
Cu spic greu de grâu.

*Fiecare vers se cântă de două ori.

PRESTĂRI SERVICII POLIGRAFICE

FEP Grafema Libris s.r.l.

Cod fiscal 1003600038636

Cont/decontare 22244011092

Cod plătitor TVA 0402143

BC "Energbank" SA, m. Chișinău fil. Centru

cod bancar ENEGMD 22895

Notograf Prim s.r.l.

Cod fiscal 1009600037527

Cont/decontare 222490100004601

BC "Fincombank" S.A. fil. Nr. 1 Chișinău

cod bancar FTMDMD2X735

mun. Chișinău,

str. București 68, etajul 3, of. 313.

tel/fax: (022) 202-555; 202-553.

mob.: 069-39-29-09; 069-022-237

Literatură de specialitate și beletristică

Nr.	Denumire	Pagini	Preț (lei)
1.	Abecedarul muzicii și solfegiul (Clasa I-II), L. Țurcanu, A. Țurcanu	192 p.	50
2.	Abecedarul muzicii și solfegiul (Clasa III-IV), L. Țurcanu, A. Țurcanu	122 p.	50
3.	Literatura Muzicală (p/u șc. Arte/Muzică), (anii I-II de studii), S. Badrajan, A. Rojnovanu, S. Rotaru	236 p.	50
4.	Literatura Muzicală (p/u șc. Arte/Muzică), (anii III-IV de studii), S. Badrajan, A. Rojnovanu, S. Rotaru	278 p.	50
5.	Arta Muzicală din R.M. Academia de Știință a Moldovei Institutul Patrimoniul Cultural	952p.	120
6.	Muzică etnică: tradiție și valoare V. Ghilaș	296 p.	20
7.	Învățământul Muzical în Moldova Gleb Ciacovski-Mereșanu	276 p.	20
8.	Alină dorule alină (Cântece și melodii populare din Moldova și Bucovina), Dumitru Blajinu	352 p.	100
9.	Melodii de pe coline vol.II (partituri pentru orchestre de muzică populară), Serghei Ciuhrii	152 p.	30
10.	Ține-mă dorule lin (piese corale), Eugen Mamot	116 p.	30
11.	Cântece de dor (pentru diverse formații vocale), V. Nevoie	74 p.	30

Nr.	Denumire	Pagini	Preț (lei)
12.	Plaiul meu (coruri), Victor Nevoie	126 p.	30
13.	Nouă azi ne-a răsărit (colinde de Crăciun)	146 p.	30
14.	Și îngerii ca omul plâng (cântece și poezii de autor), Maria Stoianov	190 p.	20
15.	Gânduri țesute-n suflet (cântece și poezii de autor), Maria Stoianov	200 p.	20
16.	Grigore Grigoriu (viața și creația — album), Ion Proca	248 p.	100
17.	Nicolae Sulac (Mai aproape de departe), Ion Proca	264 p.	30
18.	La Oină (roman), Ion Proca	160 p.	20
19.	Poiana cu heruvimi (figuri ilustre: scriitori, actori...), Ion Proca	248 p.	40
20.	Din cartea copilăriei (poezii pentru copii), Traianus	16 p.	5
21.	Alfabetul Vesel (poezii pentru copii), Ianoș Țurcanu	32 p.	10
22.	Ce ascund cuvintele (poezii pentru copii), Ianoș Țurcanu	36 p.	30
23.	Carte de dragoste (poezii), Ianoș Țurcanu	180 p.	20
24.	Viespea (povestiri), Ion Gorgan	92 p.	10
25.	Carte de Cuvinte (Antologie, Scriitori Soroceni), Petre Popa	680 p.	70
26.	Cinegetica (dicționar explicativ), Tudor Colac	300 p.	70

«MAGIA LITERELOR»

joc pentru copii (alfabet)

40 lei

«MAGIA CIFRELOR»

joc pentru copii (cifre)

35 lei

«POIENIȚA VERDE»

joc pentru copii (flora, fauna)

35 lei

«Magia Literelor»,
«Magia Cifrelor»
și «Poienița verde»
sunt jocuri propuse
copiilor cu vârsta între
4–10 ani.

Nr. d/o	Registre Case de cultură, Școli de muzică	Preț (lei)
1.	Registrul de evidență a activității Casei de Cultură (anexa nr. 2 Regulamentul-tip)	14
2.	Registrul de evidență a activității formației artistice de amatori (aprobat Ministerului Culturii nr. 102 din 26 aprilie 2007)	14
3.	Registrul general de evidență a reușitei elevilor (pentru director)	14
4.	Registrul de evidență a șarjei pedagogice profesori și corepetitori	14
5.	Registrul de evidență a probelor de admitere	9
6.	Reistrul frecvenței și reușitei elevilor la disciplinele de grup	7
7.	Catalogul frecvenței și reușitei al elevilor (individual)	5
8.	Planul individual	5
9.	Cartea de evidență a lecțiilor asistate	10
10.	Proiect de lungă durată pentru disciplinele de grup	5
11.	Registrul proceselor-verbale colocvii, concerte academice, expoziții, examene	10
12.	Registrul proceselor-verbale ale consiliilor profesionale	10
13.	Registrul proceselor-verbale ale ședințelor secțiilor	10
14.	Registrul de evidență a frecvenței profesorilor la serviciu	10
15.	Certificate (de absolvire), (copertă tare, bumvenil)	25

Nr. d/o	Documente pentru biblioteci publice	Detalii	Preț (lei)
1.	Registrul mișcarea fondurilor	A4, 150 p., ofset	14
2.	Registrul inventar	A4, 200 p., ofset	25
3.	Caiet de evidență a activității bibliotecii	A4, 60 p., ofset	14
4.	Caiet de evidență a documentelor recepționate în schimbul celor pierdute	A4, 50 p., ofset	9
5.	Fișa cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
6.	Adaos la formularul cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
7.	Fișa catalog liniată	7x11, ofset	0.05
8.	Fișa catalog curată	7x11, ofset	0.03
9.	Fișa cărții	8x11, ofset	0.05
10.	Fișa evidenței zilnice	A4, ofset	0.18
11.	Fișa de evidență a ziarelor	8x11, ofset	0.05
12.	Fișa de evidență a revistelor	8x11, ofset	0.05
13.	Despărțitoare de catalog de centru	carton 250 g. ștanțate	0.5
14.	Despărțitoare de catalog de dreapta	carton 250 g. ștanțate	0.5
15.	Despărțitoare de catalog de stânga	carton 250 g. ștanțate	0.5
16.	Despărțitor de poliță	carton tare	4
17.	Fișa de înscriere la bibliotecă	carton 220 g.	0,2
18.	Fișa contract	carton 220 g.	0,4

Editura „Notograf Prim“ s.r.l.
Tipografia F.E.P. Grafema Libris s.r.l

Adresa: or. Chișinău, str. București, 68, of. 313, 314
Tel.: (+373 22) 22-37-86, 20-25-53
Tel./Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: notografprim@gmail.com
grafemalibris@gmail.com

TABLOUL REPUBLICAN DE ABONARE LA REVISTA „REALITĂȚI CULTURALE”, NR. 3 (21)

Nr. d/o	Raionul/Municipiul	Nr. abonați	Inst. de cultură	Responsabil de ediție (zonal)
1	Ialoveni	70	61	Claudia Șerșun (0268) 26 004
2	Orhei	68	127	Gheorghe Guriuc (0235) 22 648 Lidia Sitaru (0235) 23 684
3	Hâncești	41	118	Ion Tulbu (0269) 23 070
4	Fălești	39	122	Grigorie Budu (0259) 22 648
5	Edineț	37	92	Rodica Popa (0246) 22 648
6	Criuleni	37	61	Valentina Bobeico (0248) 22 323 Maria Rapcia
7	Ungheni	34	126	Eugenia Baroncia (0236) 22 648
8	Strășeni	30	71	Nadia Pădure (0237) 22 244
9	Anenii Noi	27	72	Vasile Moroșanu (0265) 24 349
10	Călărași	27	90	Sergiu Cojocar (0244) 20 840
11	Bălți	27	23	Vera Caraulan (0231) 25 083
12	Șoldănești	27	64	Grigore Zănoagă (0272) 24 310
13	Glodeni	26	69	Vecislav Barat (0249) 22 648
14	Briceni	24	68	Ilie Zagorciuc (0247) 22 648
15	Soroca	20	125	Grigore Bucătaru (0230) 23 124
16	Nisporeni	21	68	Aurelia Andronache (0264) 23 711
17	Râșcani	21	99	Emilia Garbuz (0256) 22 648
18	Ștefan-Vodă	20	67	Valentina Uță (0242) 22 648
19	Cimișlia	19	74	Ștefan Buză (0241) 22 648
20	Rezina	19	73	Angela Racu (0254) 24 412
21	Căușeni	19	84	Fiodor Garaba (0243) 22 486
22	Dubăsari	14	34	Valentina Semionov (0248) 44 753
23	Telenești	15	97	Pavel Casian (0258) 22 648
24	Drochia	13	81	Petru Ababii (0252) 22 648
25	Cantemir	13	92	Nicolae Efticov (0273) 22 648
26	Florești	12	119	
27	Leova	11	70	Mihai Suruc (0263) 24 175
28	Dondușeni	10	48	Liuba Dănuță (0251) 24 272
29	Ocnîța	9	68	Ludmila Belonoșca (0271) 21 429
30	Chișinău	6	68	
31	Sângerei	6	99	Valeriu Rusu (0262) 21 898
32	Cahul	6	103	Ion Pascal (0299) 22 255
33	Basarabeasca	2	25	Mihai Caici (0297) 21 043
34	UTAG (Ceadăr-Lunga)	1	81	
35	Taradia	0	52	

Total tiraj: 771 ex.

DIPLOME de la 5 lei per exemplar + design

INVITAȚII de la 3 lei per exemplar + design

AFIȘE de la 1 leu per exemplar + design

BUCLETE de la 8 lei per exemplar + design

ECUSOANE de la 1 leu per exemplar + design

CĂRȚI DE VIZITĂ de la 1 leu per exemplar + design

Anul Iulian Filip la Drochia

Bărbații din raionul Șoldănești s-au depășit pe sine

Să cânti din suflet nu numai pentru tine...

Criuleni

ANSAMBLUL DE MUZICĂ ȘI DANS POPULAR

„Lozioara”

PROIECT 2013 AFIȘE PENTRU COLECTIVE ARTISTICE (ACA) REALITĂȚI CULTURALE: RAIONUL CRIULENI